

ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказ Фонду державного майна України
від 11.09.2026 № 1876

**НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА
БАЗОВОЇ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ОЦІНЮВАЧІВ
за напрямом 3
«Оцінка бізнесу, інтересів у бізнесі, фінансових інструментів та
нематеріальних активів, у тому числі прав на об'єкти
інтелектуальної власності»**

ЗМІСТ

1. Профіль програми	3
2. Загальна мета програми	4
3. Перелік професійних компетентностей, на формування яких спрямовано програму	5
4. Очікувані результати навчання	7
5. Викладання та навчання	10
6. Ресурсне забезпечення навчання із застосуванням відеоконференцзв'язку та цифрових інструментів	11
7. Оцінювання та форми контролю	11
8. Структура програми	12
8.1. Загальна структура	12
8.2. Структура програми за першим етапом	12
8.3. Структура програми за другим етапом – стажування	14
9. Зміст програми I етапу	14
10. Організація стажування як другого етапу базової підготовки	43
11. Методичне, кадрове та інформаційне забезпечення програми	43
12. Забезпечення якості та оновлення програми	44
13. Література, інформаційні ресурси та нормативно-правові акти	44
13.1. Базові нормативно-правові акти у сфері оцінки майна та професійної оціночної діяльності	44
13.2. Нормативно-правові акти щодо діяльності юридичних осіб, бізнесу та корпоративних прав	46
13.3. Нормативне забезпечення бухгалтерського обліку, фінансової звітності та аудиту	47
13.4. Нормативно-правові акти у сфері фінансових інструментів і ринків капіталу	47
13.5. Нормативно-правові акти у сфері нематеріальних активів та інтелектуальної власності	47
13.6. Міжнародні та європейські стандарти, професійні стандарти і методичні джерела	48
13.7. Офіційні інформаційні ресурси та електронні системи	48
13.8. Рекомендована професійна та навчальна література	49
Додаток 1. Матриця відповідності компетентностей, модулів і результатів навчання	
Додаток 2. Модель індивідуального календарного плану стажування оцінювача-стажиста за напрямом 3 «Оцінка бізнесу, інтересів у бізнесі, фінансових інструментів та нематеріальних активів, у тому числі прав на об'єкти інтелектуальної власності»	

1. ПРОФІЛЬ ПРОГРАМИ

Назва програми	Навчальна програма базової кваліфікаційної підготовки оцінювачів за напрямом 3 «Оцінка бізнесу, інтересів у бізнесі, фінансових інструментів та нематеріальних активів, у тому числі прав на об'єкти інтелектуальної власності»
Тип програми за змістом	Професійна програма базової кваліфікаційної підготовки оцінювачів
Форма(и) навчання	Очна, яка може поєднувати форму навчання у режимі відеоконференцзв'язку, якщо такий режим здатен забезпечити проходження окремих складових програми ¹
Цільова група	Особи, які мають намір провадити професійну оціночну діяльність за напрямом 3 «Оцінка бізнесу, інтересів у бізнесі, фінансових інструментів та нематеріальних активів, у тому числі прав на об'єкти інтелектуальної власності»
Коротка характеристика програми	Програма базової кваліфікаційної підготовки є комплексною професійною програмою, спрямованою на формування у слухачів системних знань, умінь і практичних навичок з оцінки бізнесу, інтересів у бізнесі, фінансових інструментів та нематеріальних активів, у тому числі прав на об'єкти інтелектуальної власності, застосування національних та міжнародно визнаних стандартів оцінки, професійної етики, методичних підходів, оціночних процедур, підготовки звіту про оцінку та проходження стажування.
Передумови навчання за програмою	До навчання допускаються особи, які відповідають вимогам законодавства до осіб, що мають намір отримати кваліфікаційне свідоцтво оцінювача, та подали документи до закладу освіти, який уклав договір про співробітництво з професійної підготовки оцінювачів.
Замовник / регулятор програми	Фонд державного майна України.
Суб'єкт реалізації програми	Заклад освіти, що уклав з Фондом державного майна України договір про співробітництво з професійної підготовки оцінювачів.
Обсяг та тривалість програми	1350 академічних годин (45 кредитів ЄКТС). Тривалість базової кваліфікаційної підготовки за напрямом оцінки майна не може бути меншою за один рік і перевищувати два роки з дати початку навчання. ²
Структура програми	I етап – теоретико-практичне навчання: 900 год / 30 кредитів ЄКТС (з них загальний модуль «Загальні питання оцінки» – не менше 84 год); II етап – стажування: 450 год / 15 кредитів ЄКТС.

Організація навчання	Визначається закладом освіти з урахуванням вимог до базової кваліфікаційної підготовки. Навчальне навантаження протягом одного дня не може перевищувати 8 академічних годин.
Мова викладання	Українська
Документ за результатами першого етапу навчання	Посвідчення оцінювача-стажиста у разі успішного складання підсумкового заліку
Документ за результатами другого етапу навчання	Документи, що підтверджують проходження стажування, включаючи журнал обліку досвіду, навчальні звіти про оцінку майна та відгук керівника стажування
Документ за результатами закінчення навчання	Свідоцтво про закінчення навчання

¹ Форма навчання визначається закладом освіти, який проводить навчання за програмою базової кваліфікаційної підготовки оцінювачів.

² Академічна година дорівнює 40 астрономічним хвилинам. Один кредит ЄКТС становить 30 академічних годин.

2. ЗАГАЛЬНА МЕТА ПРОГРАМИ

Загальна мета програми – формування у слухачів професійних компетентностей, необхідних для самостійного, обґрунтованого, етичного та відповідального виконання завдань з оцінки бізнесу, інтересів у бізнесі, фінансових інструментів та нематеріальних активів, у тому числі прав на об’єкти інтелектуальної власності відповідно до законодавства України, національних стандартів оцінки, міжнародно визнаних стандартів оцінки, професійної етики та принципів доброчесності.

Програма має забезпечити інтеграцію слухача у професійне середовище оцінювачів, сформувані цілісне розуміння функції оцінки як джерела незалежної інформації про вартість майна, а також підготувати слухача до практичного стажування, подальшого кваліфікаційного оцінювання та професійної діяльності з оцінки бізнесу, інтересів у бізнесі, фінансових інструментів та нематеріальних активів, у тому числі прав на об’єкти інтелектуальної власності.

Основні завдання програми:

- сформувати системне розуміння правових, економічних, фінансових та ринкових факторів, що впливають на вартість бізнесу, інтересів у бізнесі, фінансових інструментів, нематеріальних активів та прав на об’єкти інтелектуальної власності;
- забезпечити розуміння принципів оцінки майна та їх практичного значення для визначення вартості підприємств (бізнесу), часток у капіталі, цінних паперів та нематеріальних активів;
- навчити застосовувати принципи оцінки під час ідентифікації об’єкта оцінки, аналізу ринку та макроекономічного середовища, визначення найбільш

- ефективного використання, вибору підходів і методів оцінки, узгодження результатів та формування висновку про вартість;
- навчити визначати мету оцінки, базу оцінки, вид вартості, дату оцінки, склад прав та обмеження використання результату оцінки (у т. ч. звіту про оцінку майна);
 - сформувані практичні навички збору, перевірки, аналізу та документування вихідних даних (фінансової звітності підприємств, аудиторських висновків, ринкових індикаторів та патентної інформації);
 - забезпечити оволодіння методологією майнового, дохідного та порівняльного підходів;
 - сформувані здатність обирати належні підходи та методи оцінки залежно від виду об'єкта, мети оцінки, доступності фінансових і ринкових даних, характеру прав та обмежень щодо об'єкта оцінки;
 - сформувані навички перевірки логіки розрахунків, аналізу чутливості ключових припущень, оцінки надійності отриманих результатів та їх узгодження;
 - сформувані навички підготовки звіту про оцінку як логічного, доказового та прозорого професійного документа;
 - підготувати слухача до практичної діяльності через практичні заняття, кейси, розрахункові завдання та моделювання професійних ситуацій;
 - закріпити принцип особистої відповідальності оцінювача за формування професійного судження про вартість майна та оформлення звіту про оцінку майна, у тому числі висновку про вартість, незалежно від використаних цифрових інструментів, автоматизованих моделей або штучного інтелекту.

3. ПЕРЕЛІК ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ, НА ФОРМУВАННЯ ЯКИХ СПРЯМОВАНО ПРОГРАМУ

Коди компетентностей є внутрішньою методичною системою ідентифікації компетентностей у цій навчальній програмі та використовуються для побудови матриці відповідності компетентностей, модулів і результатів навчання, а також для визначення змісту поточного і підсумкового контролю.

Загальні компетентності

Код	Зміст компетентності
ЗК1	Здатність діяти у правовому полі та керуватися законодавством України: розуміти засади правової системи, орієнтуватися в нормативно-правових актах, дотримуватися законодавства України у сфері оцінки майна, майнових прав та професійної оціночної діяльності і Кодексу професійної етики оцінювача, а також застосовувати суміжне цивільне, господарське, корпоративне, податкове і фінансове законодавство, законодавство про ринки капіталу, про банкрутство та про інтелектуальну власність.
ЗК2	Здатність орієнтуватися у системі національних стандартів оцінки та міжнародно визнаних стандартів оцінки (IVS, EVS), співвідносити їх вимоги та застосовувати їх у межах національного правового регулювання.

Код	Зміст компетентності
ЗК3	Здатність критично аналізувати, перевіряти, систематизувати та документувати правову, корпоративну, бухгалтерську, фінансово-економічну, галузеву, ринкову й іншу інформацію, необхідну для оцінки бізнесу, інтересів у бізнесі, фінансових інструментів та нематеріальних активів, у тому числі прав на об'єкти інтелектуальної власності.
ЗК4	Здатність використовувати цифрові інструменти, електронні реєстри та бази даних, електронні таблиці для фінансового та вартісного моделювання, статистичні та аналітичні засоби під час виконання оціночних процедур, зокрема національні і міжнародні реєстри об'єктів інтелектуальної власності, бази фінансової звітності та ресурси ринків капіталу.

Фахові компетентності за напрямом 3 «Оцінка бізнесу, інтересів у бізнесі, фінансових інструментів та нематеріальних активів, у тому числі прав на об'єкти інтелектуальної власності».

Код	Зміст компетентності
ФК1	Здатність формувати завдання на оцінку бізнесу, інтересів у бізнесі, фінансових інструментів та нематеріальних активів, у тому числі прав на об'єкти інтелектуальної власності з урахуванням мети оцінки, бази оцінки, виду вартості, дати оцінки, визначеного складу прав, обмежень, обсягу робіт (Score of Work) та запланованого використання результатів.
ФК2	Здатність ідентифікувати та класифікувати бізнес, єдиний (цілісний) майновий комплекс, інтереси в бізнесі, корпоративні права у вигляді часток у статутному капіталі та пакетів акцій, фінансові інструменти, нематеріальні активи, у тому числі права на об'єкти інтелектуальної власності, визначати їх структуру, склад та істотні характеристики для вибору методів оцінки.
ФК3	Здатність формувати інформаційну базу оціночного дослідження, збирати й документувати вихідні дані з різних джерел, оцінювати їхні якості, достатність та достовірність із застосуванням професійного судження.
ФК4	Здатність враховувати правовий режим об'єкта, склад і обсяг оцінюваних прав, майнові інтереси, обмеження та обтяження і оцінювати їх вплив на вартість, зокрема рівень контролю та ліквідності, склад корпоративних прав, акціонерні угоди, обмеження обігу цінних паперів, а також обсяг, територію і строк чинності прав інтелектуальної власності та ліцензійні обмеження.
ФК5	Здатність орієнтуватися у нормативно-правовому регулюванні, галузевих вимогах і дозвільних режимах, що впливають на обіг та використання об'єктів напряму, зокрема у корпоративному регулюванні, регулюванні ринків капіталу, процедурах банкрутства, депозитарній системі та державній системі правової охорони інтелектуальної власності.
ФК6	Здатність застосовувати порівняльний підхід: здійснювати аналіз ринку і статистичний аналіз даних, добирати й аналізувати компанії-аналоги, порівнянні угоди, подібні фінансові інструменти та нематеріальні активи, визначати ринкові мультиплікатори, ставки роялті та необхідні коригування і робити висновок про вартість.

Код	Зміст компетентності
ФК7	Здатність застосовувати дохідний підхід: аналізувати та нормалізувати фінансову звітність, формувати і прогнозувати грошові потоки (FCFE, FCFF) та інші економічні вигоди, визначати прогнозний період і термінальну вартість, обґрунтовувати ставки дисконту (WACC, CAPM) і капіталізації, враховувати ризики та сценарії розвитку об'єкта оцінки, а також застосовувати спеціалізовані дохідні методи оцінки нематеріальних активів (MEEM, Relief from Royalty, With and Without, Greenfield, TAB).
ФК8	Здатність застосовувати майновий підхід: визначати вартість активів і зобов'язань, вартість бізнесу методом накопичення активів, поточну вартість імовірного результату ліквідації бізнесу, а також вартість відтворення або заміщення нематеріальних активів з урахуванням їх знецінення, відмежовуючи вартість ліквідації від ліквідаційної вартості.
ФК9	Здатність оцінювати специфічні види активів та складні структури прав: визначати вартість часткових інтересів у бізнесі й корпоративних прав із урахуванням рівнів контролю (премій/знижок) та ліквідності, застосовувати спеціалізовані класичні й математичні моделі оцінки фінансових інструментів (боргових, деривативів, опціонів з урахуванням кредитних ризиків ECL/PD/LGD), проведення розподілу ціни придбання при об'єднанні бізнесу, тестування на знецінення та оцінку майнової шкоди й компенсації збитків у сфері інтелектуальної власності.
ФК10	Здатність виявляти та комплексно аналізувати систему чинників впливу на вартість: фінансово-економічний стан підприємства, структуру капіталу, галузеві й макроекономічні фактори, а також екологічні, соціальні та управлінські характеристики (ESG/ESRS); аналізувати корисність і визначати найбільш ефективне використання об'єкта оцінки у випадках, коли це застосовно.
ФК11	Здатність здійснювати узгодження результатів, отриманих із застосуванням різних підходів і методів, перевіряти обґрунтованість розрахункових моделей, виявляти й розкривати суттєву невизначеність оцінки, формувати підсумкове професійне судження та готувати звіт про оцінку відповідно до законодавства і стандартів.
ФК12	Здатність дотримуватися норм Кодексу професійної етики оцінювача, принципів незалежності, об'єктивності, конфіденційності та доброчесності, виявляти й запобігати конфлікту інтересів; усвідомлювати межі власної професійної компетентності та залучати профільних фахівців; критично оцінювати результати застосування автоматизованих моделей оцінки (AVM) й інструментів штучного інтелекту (ШІ) та нести персональну відповідальність за висновок про вартість незалежно від використаних цифрових засобів.

4. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

За результатами навчання слухачі повинні демонструвати:

знання	законодавства України у сфері оцінки майна, майнових прав та професійної оціночної діяльності; повноважень Фонду державного майна України у сфері регулювання та контролю оціночної діяльності; повноважень саморегулювних організацій оцінювачів у сфері громадського регулювання оціночної діяльності; прав, обов'язків, обмежень і професійної відповідальності оцінювача; Національних стандартів оцінки та порядку їх застосування; Міжнародних
---------------	--

	стандартів оцінки (IVS), Європейських стандартів оцінки (EVS) та їх співвідношення з національним регулюванням; Кодексу професійної етики оцінювача; цивільного, корпоративного, податкового та адміністративного законодавства, законодавства, що регулює діяльність юридичних осіб і господарські відносини, бухгалтерський облік і фінансову звітність, корпоративні права, договірні зобов'язання, цінні папери та інші фінансові інструменти, банкрутство, санацію, ліквідацію та забезпечення виконання зобов'язань у частині, що стосується об'єктів за напрямом 3; організаційно-правових форм здійснення бізнесу; сутності та класифікації бізнесу, єдиних (цілісних) майнових комплексів, інтересів у бізнесі, корпоративних прав у вигляді часток у статутному капіталі та пакетів акцій, цінних паперів та інших фінансових інструментів, нематеріальних активів, у тому числі прав на об'єкти інтелектуальної власності; складу прав, інтересів, обмежень та обтяжень щодо таких об'єктів; понять власного, інвестованого та запозиченого капіталу; співвідношення вартості бізнесу та вартості активів і зобов'язань у його складі; рівнів вартості під час оцінки інтересів у бізнесі; сутності неопераційних активів і зобов'язань, інвестиційних активів та гудвілу; засад бухгалтерського обліку; Національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку та Міжнародних стандартів фінансової звітності; складу і змісту фінансової звітності підприємства; облікової політики; співвідношення бухгалтерського та податкового обліку в контексті оцінки бізнесу; методів фінансового аналізу; системи показників, що характеризують майновий стан, ліквідність, платоспроможність, ділову активність та рентабельність підприємства; засад функціонування фінансових ринків і ринків капіталу; методів аналізу макроекономічного, галузевого та ринкового середовища, факторів попиту і пропозиції; порівняльного, дохідного та майнового підходів і відповідних методів оцінки бізнесу, інтересів у бізнесі, фінансових інструментів та нематеріальних активів; особливостей формування грошових потоків для власного та інвестованого капіталу, визначення прогнозного періоду, термінальної вартості, ставок дисконту та капіталізації; особливостей оцінки контрольних і міноритарних інтересів у бізнесі, врахування рівня контролю та ліквідності; особливостей застосування підходів і методів оцінки залежно від виду фінансового інструменту, нематеріального активу або об'єкту інтелектуальної власності; вимог до організації процесу оцінки, звітів про оцінку, робочих файлів і документування; процедур рецензування та контролю якості звітів про оцінку.
уміння	застосовувати законодавство, стандарти оцінки та дотримуватися професійної етики; формувати завдання на оцінку з урахуванням мети, бази оцінки, виду вартості, дати, складу прав, припущень та обмежень; ідентифікувати об'єкти оцінки за напрямом 3 (бізнес, єдині (цілісні) майнові комплекси, корпоративні права, фінансові інструменти, нематеріальні активи й права інтелектуальної власності), визначати їх структуру, правовий режим та істотні характеристики; збирати, верифікувати й систематизувати правову, бухгалтерську, фінансово-економічну, галузеву та ринкову інформацію; аналізувати й нормалізувати фінансову звітність, оцінювати фінансово-економічний стан підприємства, ринкове середовище та чинники впливу на вартість; визначати найбільш ефективне використання у випадках, коли це застосовно; застосовувати порівняльний, дохідний і майновий підходи, прогнозувати грошові потоки,

	обґрунтовувати ставки дисконту/капіталізації та коригування на рівень контролю і ліквідності; виконувати розрахунки із застосуванням фінансової математики, статистики та фінансового моделювання в електронних таблицях, здійснювати аналіз чутливості й ризиків; узгоджувати результати, формувати професійне судження про вартість, готувати та оформлювати звіт про оцінку; виявляти етичні ризики й запобігати конфлікту інтересів; використовувати електронні реєстри, бази фінансової звітності, реєстри інтелектуальної власності та аналітичні інструменти; критично оцінювати результати застосування автоматизованих моделей оцінки та інструментів штучного інтелекту.
навички	комплексного застосування принципів, підходів, методів та оціночних процедур під час оцінки бізнесу, єдиних (цілісних) майнових комплексів, корпоративних прав, фінансових інструментів, нематеріальних активів та прав інтелектуальної власності; структурованого аналізу правової, корпоративної, бухгалтерської, фінансово-економічної та ринкової інформації та причинно-наслідкового обґрунтування вартості; роботи з державними електронними реєстрами, реєстрами цінних паперів та об'єктів інтелектуальної власності, публічними й комерційними фінансовими базами даних; проведення інтерв'ювання керівництва та замовників й критичного оцінювання отриманих даних; формування вибірок компаній-аналогів, порівнянних угод і подібних активів та перевірки їх порівнянності; побудови фінансово-вартісних моделей, прогнозування грошових потоків і врахування зв'язку між видом потоку, ставкою дисконту та рівнем вартості; аналізу чутливості, фінансових ризиків й оцінки часткових інтересів у бізнесі з урахуванням рівня контролю та ліквідності; документування джерел інформації, припущень, спеціальних припущень, обмежень та професійних суджень; узгодження результатів, підготовки логічно структурованого, доказового й прозорого звіту про оцінку; аргументованого захисту висновку про вартість; дотримання принципів незалежності, об'єктивності, конфіденційності, професійної компетентності, доброчесності та персональної відповідальності оцінювача.

Код	Результат навчання
РН1	Пояснювати правові, етичні, методологічні та організаційні засади професійної оціночної діяльності.
РН2	Формувати завдання на оцінку бізнесу, інтересів у бізнесі, фінансових інструментів та нематеріальних активів, у тому числі прав на об'єкти інтелектуальної власності та обсяг робіт з урахуванням мети оцінки, виду вартості та відповідної бази оцінки, дати оцінки, складу прав, обмежень і запланованого використання результату.
РН3	Ідентифікувати об'єкт оцінки за напрямом 3, його структуру, склад і обсяг оцінюваних прав, правовий режим, фінансово-економічні характеристики, обмеження й обтяження.
РН4	Збирати, перевіряти, систематизувати і документувати правові, корпоративні, бухгалтерські, фінансово-економічні, ринкові та інші вихідні дані.
РН5	Аналізувати фінансово-економічний стан підприємства, його активи, зобов'язання, структуру капіталу, результати діяльності, галузеве та ринкове середовище, фактори попиту і пропозиції.

Код	Результат навчання
RH6	Аналізувати корисність, поточне та найбільш ефективне використання об'єкта оцінки або його складових у випадках, коли це застосовно.
RH7	Застосовувати порівняльний підхід, виконувати аналіз порівнянних компаній, угод та інших подібних об'єктів, визначати мультиплікатори і коригування та робити висновок щодо вартості.
RH8	Застосовувати дохідний підхід, прогнозувати грошові потоки, визначати ставки капіталізації/дисконту та аналізувати ризики.
RH9	Застосовувати майновий підхід, визначати вартість активів і зобов'язань за методом накопичення активів, вартість заміщення або відтворення нематеріальних активів з урахуванням їх знецінення, а також поточну вартість імовірного результату ліквідації.
RH10	Оцінювати вплив прав, обмежень, обтяжень, спеціальних припущень, рівня контролю та ліквідності на вартість об'єктів оцінки.
RH11	Здійснювати узгодження результатів різних підходів та обґрунтовувати професійне судження.
RH12	Готувати звіт про оцінку об'єктів за напрямом 3 відповідно до законодавства, стандартів, професійної етики та вимог до доказовості.
RH13	Використовувати електронні реєстри, цифрові бази даних, електронні таблиці, статистичні методи та аналітичні інструменти.
RH14	Критично оцінювати результати автоматизованих моделей оцінки (AVM) та інструментів штучного інтелекту (ШІ), забезпечуючи персональну відповідальність за висновок про вартість.
RH15	Дотримуватися професійної етики, незалежності, конфіденційності, доброчесності та запобігати конфлікту інтересів.

5. ВИКЛАДАННЯ ТА НАВЧАННЯ

Навчання здійснюється за очною формою із застосуванням інтерактивних аудиторних занять, практичних робіт, ситуаційних вправ (кейсів), розрахункових завдань, ділових ігор, аналізу реальних або змодельованих професійних ситуацій, індивідуальної та групової роботи. Частина занять може проводитися у режимі відеоконференцз'язку з дотриманням обмежень щодо максимальної частки такого навчання.

Під час навчання застосовуються такі методи:

інтерактивна мінілекція для систематизації ключових понять, стандартів, алгоритмів та регуляторних вимог;

групова дискусія щодо професійних суджень, меж застосування підходів, якості вихідних даних, етичних дилем та конфлікту інтересів;

аналіз ситуацій і розв'язання ситуаційних завдань (case-study) з оцінки різних об'єктів;

практична робота з реєстрами, технічною документацією, ринковими даними та електронними таблицями;

розрахункові практикуми з побудови моделей порівняльного, дохідного і майнового підходів;

симуляційні вправи з огляду та фотофіксації стану за фото- і відеоматеріалами;

критична перевірка результату автоматизованої моделі (AVM) або інструменту ШІ;
наскрізна підготовка фрагментів звіту про оцінку;
взаємне рецензування та обговорення типових помилок;
самостійне опрацювання нормативно-правових актів, стандартів, навчальної літератури, інформаційних матеріалів, відеоматеріалів та прикладів звітів.

Робочі приклади в методологічних модулях (порівняльний, дохідний, майновий) добираються з різних класів активів для забезпечення перенесення методу.

6. РЕСУРСНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАВЧАННЯ ІЗ ЗАСТОСУВАННЯМ ВІДЕОКОНФЕРЕНЦВ'ЯЗКУ ТА ЦИФРОВИХ ІНСТРУМЕНТІВ

Компонент	Опис
Платформа синхронного навчання	Zoom, Microsoft Teams, Google Meet або інша захищена платформа, визначена закладом освіти.
Електронне навчальне середовище	LMS закладу освіти, Google Classroom, Moodle, корпоративний портал або інша система для розміщення матеріалів, завдань, тестів і комунікації зі слухачами.
Цифрові інструменти	Електронні таблиці (MS Excel / Google Sheets / LibreOffice Calc), інструменти статистичного аналізу, бази фінансової звітності, ресурси ринків капіталу та реєстри об'єктів інтелектуальної власності, відкриті державні реєстри, публічні й комерційні бази ринкових даних.
Матеріали для самостійної роботи	Нормативно-правові акти, стандарти оцінки, методичні рекомендації, презентації, кейси, шаблони розрахунків, приклади фрагментів звітів, контрольні питання.
Ідентифікація та контроль участі	Реєстрація присутності, контроль активності на заняттях, виконання завдань, фіксація результатів поточного й підсумкового контролю.

7. ОЦІНЮВАННЯ ТА ФОРМИ КОНТРОЛЮ

Система оцінювання побудована за логікою професійних програм: оцінюється не лише засвоєння теоретичного матеріалу, а й здатність слухача виконувати професійні дії оцінювача, працювати з даними, будувати розрахункові моделі, формувати і захищати професійне судження.

Складова оцінювання	Питома вага	Зміст
Відвідування занять та активна участь	10%	присутність, участь у дискусіях, виконання завдань під час аудиторних занять або занять у режимі відеоконференцв'язку
Поточний контроль за модулями	30%	тестування після кожного модуля (обов'язкове відповідно до пункту 9 розділу II Загальних вимог), мінікейси, опитування

Практичні роботи та кейси	30%	аналіз правових і технічних документів, розрахункові завдання, побудова моделей, фрагменти звіту, рецензування
Самостійна робота	10%	опрацювання літератури, стандартів, нормативно-правових актів, підготовка до практичних занять
Підсумковий залік першого етапу	20%	підсумкове тестування та комплексне інтегративне ситуаційне завдання (наскрізний навчальний звіт) за напрямом, включно з оцінюваним кейсом етичної дилеми

Кожен модуль завершується тестуванням, що перевіряє рівень засвоєння знань і здатність застосовувати їх на практиці. Перший етап завершується підсумковим заліком. Слухач допускається до підсумкового заліку першого етапу за умови виконання обов'язкових практичних завдань, участі у поточному контролі за модулями та підготовки фрагментів навчального звіту або комплексного професійного кейсу. Успішним завершенням першого етапу вважається досягнення слухачем установленого закладом освіти мінімального порогу результативності, що підтверджує здатність перейти до стажування.

8. СТРУКТУРА ПРОГРАМИ

8.1. Загальна структура

Етап	Зміст	Обсяг
I етап	Теоретико-практичне навчання у закладі освіти	900 год / 30 кредитів ЄКТС
II етап	Стажування під наглядом і безпосереднім контролем керівника стажування	450 год / 15 кредитів ЄКТС
Разом	Повний цикл базової кваліфікаційної підготовки	1350 год / 45 кредитів ЄКТС

8.2. Структура програми за першим етапом

Назва модуля	Усього год.	Аудиторні заняття, у т.ч. заняття у режимі ВКЗ	Самостійна робота	Контроль
Модуль 01. Загальні питання оцінки	84	40	38	6
Модуль 02. Об'єкти оцінки за напрямом 3: бізнес, єдині (цілісні) майнові комплекси, інтереси в бізнесі, фінансові інструменти та нематеріальні активи	24	10	12	2
Модуль 03. Правове регулювання бізнесу, корпоративних прав, фінансових інструментів та нематеріальних активів	44	14	26	4
Модуль 04. Бухгалтерський облік і фінансова звітність для цілей оцінки	42	14	24	4

Назва модуля	Усього год.	Аудиторні заняття, у т.ч. заняття у режимі ВКЗ	Самостійна робота	Контроль
Модуль 05. Фінансовий аналіз підприємства	42	14	24	4
Модуль 06. Ідентифікація об'єкта оцінки, дані та вхідні дані для оцінки бізнесу	48	16	28	4
Модуль 07. Дохідний підхід до оцінки бізнесу	72	24	44	4
Модуль 08. Порівняльний підхід до оцінки бізнесу	48	16	30	2
Модуль 09. Майновий підхід до оцінки бізнесу	48	16	30	2
Модуль 10. Підсумкові питання оцінки бізнесу та підготовка звіту про оцінку	24	8	12	4
Модуль 11. Оцінка часткових інтересів у бізнесі та корпоративних прав	36	12	23	1
Модуль 12. Оцінка фінансових інструментів	52	18	30	4
Модуль 13. Нематеріальні активи та права інтелектуальної власності: ідентифікація, дані та вхідні дані	54	18	32	4
Модуль 14. Правове регулювання нематеріальних активів і прав інтелектуальної власності	56	20	32	4
Модуль 15. Дохідний підхід до оцінки нематеріальних активів і прав інтелектуальної власності	64	24	36	4
Модуль 16. Порівняльний і витратний підходи до оцінки нематеріальних активів і прав інтелектуальної власності	36	12	22	2
Модуль 17. Визначення збитків від порушення прав інтелектуальної власності	22	8	12	2
Модуль 18. Узгодження результатів, підсумкові питання оцінки нематеріальних активів і прав інтелектуальної власності та підготовка звіту про оцінку	23	6	11	6
Модуль 19. Цифрові інструменти, штучний інтелект та контроль якості в оцінці	21	8	11	2

Назва модуля	Усього год.	Аудиторні заняття, у т.ч. заняття у режимі ВКЗ	Самостійна робота	Контроль
Модуль 20. Наскрізний комплексний навчально-практичний кейс	60	22	33	5
Усього за першим етапом	900	320	510	70

Примітка. Обсяг першого етапу становить 900 академічних годин / 30 кредитів ЄКТС. Загальний модуль «Загальні питання оцінки» передбачено в обсязі 84 години / 2,8 кредита ЄКТС. Аудиторні заняття становлять 320 годин, що перевищує мінімально необхідні 300 годин, у тому числі заняття у режимі відеоконференцз'язку, яке не може становити понад дві третини тривалості аудиторних занять.

8.3. Структура програми за другим етапом – стажування

№	Компонент стажування	Годин
1	Ознайомлення з організацією роботи суб'єкта оціночної діяльності, внутрішніми процедурами, етичними вимогами, правилами документообігу та контролю якості	30
2	Участь в оглядах об'єктів оцінки, фіксація характеристик, фотофіксація, робота з технічною та реєстраційною документацією	60
3	Збір, перевірка та систематизація правової, технічної, економічної та ринкової інформації	70
4	Виконання розрахункових процедур за порівняльним, дохідним та майновим підходами під наглядом керівника стажування	120
5	Підготовка не менше трьох навчальних звітів про оцінку різних за видом (типом) та складністю об'єктів	120
6	Обговорення навчальних звітів з керівником стажування, доопрацювання зауважень, формування професійного судження	30
7	Підготовка журналу обліку досвіду, підсумкових матеріалів стажування та відгуку керівника стажування	20
	Усього	450

9. ЗМІСТ ПРОГРАМИ І ЕТАПУ

Перший етап програми базової кваліфікаційної підготовки спрямований на формування у слухачів професійних знань, умінь і навичок, необхідних для переходу до стажування та подальшого виконання оціночних завдань під контролем керівника стажування.

Модуль 01. Загальні питання оцінки

Тема 01.1. Оцінка як вид професійної діяльності

Історичний огляд оцінки майна. Соціальна функція оцінки як джерела незалежної інформації про вартість майна та майнових прав. Сфери застосування оцінки. Об'єкти оцінки. Роль оцінки у прийнятті економічних, фінансових, інвестиційних, управлінських

та правових рішень. Професія оцінювача, кваліфікаційні вимоги, професійна компетентність, незалежність, об'єктивність, доброчесність і відповідальність.

Тема 01.2. Законодавче регулювання оціночної діяльності

Правові засади оцінки майна, майнових прав та професійної оціночної діяльності. Державне та громадське регулювання оціночної діяльності. Повноваження Фонду державного майна України. Порядок ведення Державного реєстру оцінювачів та суб'єктів оціночної діяльності. Саморегулівні організації оцінювачів. Випадки обов'язкового проведення оцінки. Оцінювачі та суб'єкти оціночної діяльності. Права, обов'язки, обмеження та відповідальність оцінювача.

Тема 01.3. Стандарти оцінки

Національні стандарти оцінки та їх застосування. Міжнародні стандарти оцінки (IVS), Європейські стандарти оцінки (EVS) та інші міжнародно визнані стандарти на рівні професійного співвіднесення з національними вимогами. Співвідношення стандартів оцінки із законодавством України. Застосування стандартів у професійній діяльності оцінювача.

Тема 01.4. Основи економіки та ринкового ціноутворення

Базові положення мікроекономіки та макроекономіки. Попит, пропозиція, ринкова рівновага, еластичність, конкуренція, ліквідність, ринкові цикли. Ціна і вартість. Вплив державної політики, податкових, фінансових, інвестиційних та регуляторних факторів на формування вартості майна.

Тема 01.5. Основи правового регулювання майнових відносин

Об'єкти цивільних прав. Майно, речі, майнові права. Право власності та інші речові права. Договірні зобов'язання, оренда, забезпечення виконання зобов'язань, корпоративні права, банкрутство, реорганізація та ліквідація юридичних осіб у частині, що впливає на оцінку майна. Податкові наслідки операцій з майном. Відшкодування шкоди і збитків. Судові та альтернативні механізми вирішення спорів. Процесуальний статус оцінювача як спеціаліста або судового експерта у судочинстві та виконавчому провадженні.

Тема 01.6. Принципи оцінки майна та майнових прав

Принципи, засновані на уявленні користувача: корисності, заміщення, очікування. Принципи, пов'язані з природою майна: внеску, збалансованості, надлишкової продуктивності, граничної продуктивності. Принципи, пов'язані з ринковим середовищем: попиту і пропозиції, конкуренції, відповідності, зміни. Принцип найбільш ефективного використання.

Тема 01.7. Фінансова математика (базовий рівень)

Вартість грошей у часі. Накопичення та дисконтування. Поточна і майбутня вартість грошової одиниці, функції складного відсотка та анuitету. Ставки процента, ставки дисконту, ставки капіталізації. Використання фінансової математики у процесі оцінки майна та майнових прав.

Тема 01.8. Процес оцінювання

Етапи проведення оцінки: визначення проблеми, формування завдання та договору на оцінку, визначення обсягу оціночних робіт (Score of Work), мети оцінки, виду вартості, дати оцінки, складу прав, запланованого використання результату та користувачів. Оцінка

майна, яка самостійно проводиться органами державної влади чи місцевого самоврядування, та поняття Акта оцінки майна. Збір і аналіз інформації. Вибір підходів і методів. Виконання розрахунків. Узгодження результатів. Формування висновку про вартість.

Тема 01.9. База оцінки та види вартості

Поняття бази оцінки як комплексу методичних підходів, методів та оціночних процедур, що відповідають певному виду вартості майна, та її значення як обраного виду вартості. Визначення бази оцінки з урахуванням мети оцінки, умов завдання, вимог законодавства та передбачуваного використання результатів оцінки. Ринкова вартість, справедлива вартість, інвестиційна вартість, ліквідаційна вартість, вартість ліквідації, спеціальна вартість та інші неринкові види вартості; їх зміст, передумови та сфери застосування. Розмежування ліквідаційної вартості та вартості ліквідації. Вплив обраної бази оцінки на вихідні дані, припущення, вибір підходів і методів оцінки та формування результату оцінки. Урахування податку на додану вартість (ПДВ) у вартісних розрахунках. Обґрунтування вибору бази оцінки та розкриття відповідної інформації у звіті про оцінку.

Тема 01.10. Дані та вхідна інформація в оцінці

Джерела інформації для оцінки. Правова, технічна, економічна, фінансова, ринкова та інша інформація. Критерії достовірності, релевантності, достатності, актуальності та перевірюваності даних. Обмеження інформації. Документування джерел, припущень, спеціальних припущень і застережень. Екологічні, соціальні та управлінські чинники (ESG) як складова вхідної інформації: джерела даних щодо енергетичної ефективності, екологічних обмежень і вимог до експлуатації; врахування таких чинників у ринкових даних та елементах порівняння.

Тема 01.11. Підходи до оцінки, методи та моделі оцінки

Загальна характеристика порівняльного, дохідного і витратного підходів. Умови застосування та незастосування підходів. Методи оцінки у межах підходів. Оціночні процедури. Роль професійного судження під час вибору підходів, методів і моделей оцінки. Узгодження результатів, отриманих різними підходами.

Тема 01.12. Професійна відповідальність оцінювача, суб'єкта оціночної діяльності та дисциплінарні процедури

Правові засади професійної відповідальності оцінювача та суб'єкта оціночної діяльності. Види відповідальності у сфері оцінки майна: професійна, дисциплінарна, цивільно-правова, адміністративна та інша відповідальність. Підстави відповідальності: порушення законодавства про оцінку майна, національних стандартів оцінки, професійної етики, принципів незалежності, об'єктивності, доброчесності, конфіденційності та запобігання конфлікту інтересів. Відповідальність суб'єкта оціночної діяльності за організацію надання послуг з оцінки, забезпечення якості звітів, зберігання звітів і робочих файлів, дотримання вимог законодавства та недопущення виконання оцінки особами без належної кваліфікації. Кваліфікаційно-дисциплінарна комісія оцінювачів: роль, повноваження, підстави розгляду дисциплінарних питань, професійні проступки, права оцінювача під час розгляду, значення рецензій, пояснень, доказів та інших

матеріалів. Дисциплінарні стягнення, їх пропорційність характеру порушення, наслідкам, повторності, ступеню вини та іншим обставинам.

Тема 01.13. Рецензування звітів про оцінку

Рецензування звіту про оцінку як форма контролю якості оцінки та професійного аналізу відповідності звіту вимогам законодавства, національних стандартів оцінки, інших нормативно-правових актів з оцінки майна, умовам завдання на оцінку та професійній методології. Мета, завдання і види рецензування. Суб'єкти, які можуть здійснювати рецензування звітів про оцінку. Предмет рецензування: повнота ідентифікації об'єкта оцінки, правильність визначення мети, бази оцінки, виду вартості, дати оцінки, складу прав, обґрунтованість вихідних даних, вибору підходів і методів оцінки, логіка розрахунків, узгодження результатів та висновку про вартість. Типові недоліки звітів про оцінку та класифікація висновків рецензії за НСО № 1. Значення рецензії для підтвердження якості звіту, виправлення недоліків, професійного контролю, дисциплінарних процедур і захисту прав користувачів результатів оцінки.

Тема 01.14. Документація, звітність, професійна етика, цифрові інструменти та контроль якості

Звіт про оцінку як професійний документ. Структура, зміст, оформлення і зберігання звіту. Робочий файл оцінювача. Розкриття джерел, припущень, спеціальних припущень, обмежень і відхилень. Кодекс професійної етики оцінювача: незалежність, об'єктивність, конфіденційність, запобігання конфлікту інтересів. Етичні стандарти, правила прозорості та розкриття фактів використання автоматизованих моделей оцінки (AVM) й інструментів штучного інтелекту (ШІ); персональна відповідальність оцінювача за кінцевий висновок про вартість. Розкриття у звіті про оцінку врахованих екологічних, соціальних та управлінських чинників (ESG), джерел відповідних даних і меж їх урахування. Внутрішній контроль якості, самоперевірка звіту, перевірка повноти, логіки, доказовості та узгодженості результатів оцінки. Значення належного документування оціночного процесу, професійної етики та внутрішнього контролю якості для запобігання професійним порушенням.

Модуль 02. Об'єкти оцінки за напрямом 3: бізнес, єдині (цілісні) майнові комплекси, інтереси в бізнесі, фінансові інструменти та нематеріальні активи

Тема 02.1. Бізнес та єдиний (цілісний) майновий комплекс як об'єкти оцінки

Поняття бізнесу як об'єкта оцінки. Юридичні та організаційно-правові форми провадження господарської діяльності. Підприємство як суб'єкт господарювання та майновий комплекс. Єдиний (цілісний) майновий комплекс як об'єкт цивільних прав та оціночного дослідження. Співвідношення понять бізнесу, підприємства, єдиного (цілісного) майнового комплексу. Склад активів і зобов'язань, пов'язаних із функціонуванням бізнесу.

Тема 02.2. Інтереси в бізнесі та корпоративні права

Поняття інтересу в бізнесі (часткового інтересу). Корпоративні права у вигляді часток у статутному (складеному) капіталі та пакетів акцій. Оцінювані майнові права й інтереси. Контрольні та неконтрольні (міноритарні) часткові інтереси. Мета оцінки та передбачуване використання її результатів. Взаємозв'язок складу й обсягу оцінюваних

прав і мети оцінки з визначенням вартості залежно від рівня контролю та ступеня ліквідності.

Тема 02.3. Структура капіталу бізнесу, активи та зобов'язання

Поняття власного, інвестованого та запозиченого капіталу. Структура капіталу бізнесу. Співвідношення вартості бізнесу та вартості активів і зобов'язань у його складі. Операційні й неопераційні активи та зобов'язання. Інвестиційні активи. Вплив складу активів, зобов'язань і структури капіталу на формування вартості бізнесу.

Тема 02.4. Ділова репутація (гудвіл) та вартість діючого бізнесу

Поняття ділової репутації (гудвілу) як можливої складової вартості бізнесу. Взаємозв'язок ділової репутації, ідентифікованих нематеріальних та інших активів і зобов'язань. Передумови виникнення ділової репутації. Відмінність між вартістю бізнесу як діючого підприємства та сукупною вартістю окремих ідентифікованих активів і зобов'язань у його складі.

Тема 02.5. Нематеріальні активи та фінансові інструменти як об'єкти оцінки

Поняття та загальна класифікація нематеріальних активів, у тому числі майнових прав на об'єкти інтелектуальної власності. Поняття та загальна класифікація фінансових інструментів. Місце нематеріальних активів і фінансових інструментів у складі майна бізнесу. Особливості їх ідентифікації як самостійних об'єктів оцінки.

Тема 02.6. Завдання на оцінку та професійна компетентність оцінювача

Зміст та порядок формування завдання на оцінку (визначення обсягу оціночних робіт). Мета оцінки, відповідна база оцінки, вид(и) вартості, дата оцінки, склад та обсяг оцінюваних прав, передбачуване використання результатів оцінки та їх користувачі. Загальні припущення та спеціальні припущення, їхній вплив на результат оцінки. Вимоги до професійної компетентності оцінювача: фахові знання галузі, практичний досвід, належна кваліфікація, дотримання правових та етичних вимог, доброчесність і безперервне професійне навчання.

Модуль 03. Правове регулювання бізнесу, корпоративних прав, фінансових інструментів та нематеріальних активів

Тема 03.1. Правові засади функціонування бізнесу

Загальні положення цивільного, корпоративного та іншого законодавства, що регулює створення та діяльність юридичних осіб і фізичних осіб-підприємців та здійснення ними господарської діяльності. Організаційно-правові форми юридичних осіб. Правовий режим майна суб'єктів господарювання. Порядок формування, використання, володіння, розпорядження, зокрема відчуження, активів юридичної особи. Система правових чинників, що впливають на вартість бізнесу та майнових прав.

Тема 03.2. Корпоративні права та їх правовий режим

Поняття, зміст та правова сутність корпоративних прав. Корпоративні права у вигляді часток у статутному капіталі та пакетів акцій. Склад та обсяг прав учасників і акціонерів. Документи, що підтверджують наявність корпоративних прав. Обмеження

щодо відчуження та реалізації корпоративних прав. Правові засади корпоративного управління.

Тема 03.3. Правове регулювання реорганізації, банкрутства, санації та ліквідації

Правові засади реорганізації юридичних осіб. Злиття, приєднання, поділ, перетворення та припинення юридичних осіб. Банкрутство, санація та ліквідація підприємства. Правові наслідки процедур неплатоспроможності для активів, зобов'язань, корпоративних прав і вартості бізнесу.

Тема 03.4. Забезпечення виконання зобов'язань

Загальні засади застави, іпотеки та інших способів забезпечення виконання зобов'язань. Обтяження майна і майнових прав. Вплив застави, заборон, обмежень та інших обтяжень на склад оцінюваних прав і вартість об'єкта оцінки.

Тема 03.5. Правове регулювання фінансових інструментів

Правові засади існування, випуску, емісії та обігу цінних паперів й інших фінансових інструментів згідно із законодавством про ринки капіталу. Майнові права власників базових і похідних фінансових інструментів. Правові обмеження та обтяження щодо обігу фінансових інструментів. Нормативне регулювання їх випуску, обліку, обігу та розкриття інформації.

Тема 03.6. Правове регулювання нематеріальних активів

Правові засади цивільного обороту нематеріальних активів. Підстави виникнення, набуття, використання, передання та припинення майнових прав на об'єкти інтелектуальної власності й інші нематеріальні активи. Ліцензійні договори та інші форми розпорядження майновими правами. Правова охорона, обмеження і строки чинності прав.

Тема 03.7. Стандарти та особливості нормативного регулювання оцінки за напрямом 3

Система національних та міжнародно визнаних стандартів оцінки (Національні стандарти оцінки, МСО, ЄСО) у сфері оцінки бізнесу, інтересів у бізнесі, фінансових інструментів і нематеріальних активів. Загальні та спеціальні вимоги нормативно-правових актів до оцінки залежно від виду об'єкта та мети оцінки. Особливості застосування положень міжнародно визнаних стандартів і методології оцінки з урахуванням вимог законодавства України та Національних стандартів оцінки.

Модуль 04. Бухгалтерський облік і фінансова звітність для цілей оцінки

Тема 04.1. Нормативне регулювання бухгалтерського обліку

Законодавче регулювання бухгалтерського обліку та фінансової звітності. Національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку та Міжнародні стандарти фінансової звітності. Їх структура, призначення і застосування в контексті потреб оцінки бізнесу.

Тема 04.2. Принципи бухгалтерського обліку та облікова політика

Загальні принципи ведення бухгалтерського обліку. Визнання, класифікація та оцінка активів, зобов'язань, доходів і витрат. Облікова політика підприємства, її складові

та вплив на показники фінансової звітності. Аналіз облікових оцінок і професійних суджень керівництва.

Тема 04.3. Баланс підприємства

Призначення та структура балансу. Необоротні та оборотні активи. Власний капітал, довгострокові та поточні зобов'язання. Взаємозв'язок статей балансу. Використання балансової інформації під час ідентифікації активів, зобов'язань та структури капіталу бізнесу.

Тема 04.4. Звіт про фінансові результати

Структура і зміст звіту про фінансові результати. Доходи, собівартість, операційні витрати, фінансові результати, податки та чистий прибуток. Використання показників фінансових результатів під час аналізу та прогнозування діяльності бізнесу.

Тема 04.5. Звіт про рух грошових коштів

Структура звіту про рух грошових коштів. Операційна, інвестиційна та фінансова діяльність. Прямий і непрямий методи відображення грошових потоків. Роль інформації про рух грошових коштів у формуванні прогнозних моделей.

Тема 04.6. Звіт про власний капітал та примітки до фінансової звітності

Структура власного капіталу та зміни у його складі. Внески учасників, розподіл прибутку, виплата дивідендів та інші зміни. Призначення приміток до фінансової звітності. Розкриття облікової політики, пов'язаних сторін, умовних зобов'язань та іншої інформації, істотної для оцінки.

Тема 04.7. Бухгалтерський і податковий облік

Загальні засади податкового обліку. Співвідношення бухгалтерського та податкового обліку. Постійні та тимчасові різниці. Податкові фактори, що впливають на фінансові показники, грошові потоки та результати оцінки бізнесу.

Модуль 05. Фінансовий аналіз підприємства

Тема 05.1. Мета, інформаційна база та етапи фінансового аналізу

Мета проведення фінансового аналізу під час оцінки бізнесу. Завдання та основні етапи аналізу. Джерела інформації. Методи горизонтального, вертикального, коефіцієнтного та порівняльного аналізу. Нормативне і методичне забезпечення аналізу фінансового стану підприємств.

Тема 05.2. Підготовка фінансової інформації до аналізу

Перевірка повноти, достовірності та порівнянності фінансової інформації. Обмеження у використанні історичної фінансової звітності для цілей оцінки. Аналіз облікової політики. Виявлення нетипових, одноразових і неопераційних доходів та витрат. Потреба приведення показників різних періодів до порівнянного вигляду.

Тема 05.3. Аналіз майнового стану підприємства

Склад, структура та динаміка активів підприємства. Аналіз необоротних і оборотних активів. Оцінювання рівня зносу, оновлення та ефективності використання активів. Аналіз структури джерел фінансування майна.

Тема 05.4. Аналіз ліквідності та платоспроможності

Поняття ліквідності й платоспроможності. Аналіз структури оборотних активів і поточних зобов'язань. Показники абсолютної, швидкої та поточної ліквідності. Аналіз здатності підприємства виконувати поточні та довгострокові зобов'язання.

Тема 05.5. Аналіз фінансової стійкості та структури капіталу

Аналіз власного і запозиченого капіталу. Фінансовий леверидж. Показники автономії, фінансової залежності та забезпеченості власними оборотними коштами. Вплив структури капіталу на ризик і вартість бізнесу.

Тема 05.6. Аналіз ділової активності

Показники оборотності активів, запасів, дебіторської та кредиторської заборгованості. Тривалість операційного і фінансового циклів. Аналіз ефективності використання ресурсів підприємства.

Тема 05.7. Аналіз рентабельності

Показники рентабельності діяльності, продажів, активів, власного та інвестованого капіталу. Взаємозв'язок прибутковості, оборотності та структури фінансування. Інтерпретація показників рентабельності для цілей оцінки бізнесу.

Тема 05.8. Узагальнення результатів фінансового аналізу

Взаємозв'язок показників фінансового стану. Виявлення основних тенденцій, факторів ризику та джерел формування економічних вигід. Використання результатів фінансового аналізу під час вибору підходів, формування прогнозів і перевірки результатів оцінки.

Модуль 06. Ідентифікація об'єкта оцінки, дані та вхідні дані для оцінки бізнесу

Тема 06.1. Ієрархія вхідних даних та загальні засади оцінки справедливої вартості

Загальні засади оцінки для цілей бухгалтерського обліку. Застосування трирівневої ієрархії вхідних даних, аналіз спостережуваних та неспостережуваних параметрів згідно з вимогами МСФЗ 13 «Оцінка справедливої вартості». Забезпечення максимального використання спостережуваних ринкових даних. Порядок розкриття у звіті про оцінку застосованих технік оцінювання, значущих припущень та результатів аналізу чутливості.

Тема 06.2. Ідентифікація об'єкта оцінки та оцінюваних прав

Визначення об'єкта оцінки, його складу та структури. Аналіз комплексу оцінюваних прав. Ідентифікація бізнесу, єдиного (цілісного) майнового комплексу, корпоративних прав, часток у статутному капіталі, пакетів акцій та інших інтересів у бізнесі. Юридичні, технологічні, екологічні та інші особливості та обмеження. Формування завдання на оцінку та обсягу робіт (Scope of Work): глибина і масштаб дослідження залежно від складності об'єкта, мети, виду вартості та ризиків завдання; документування обсягу робіт і його узгодження із замовником. Початок наскрізного формування матеріалів і розрахункових фрагментів звіту про оцінку.

Тема 06.3. Аналіз корисності та використання об'єкта оцінки

Аналіз економічної корисності об'єкта оцінки та складових. Дослідження фактичного (поточного) використання об'єкта. Найбільш ефективне використання у випадках, коли таке дослідження є застосовним. Взаємозв'язок економічної корисності, правових обмежень та майбутніх економічних вигід.

Тема 06.4. Види та джерела даних

Поняття даних і вхідних даних в оціночній діяльності. Внутрішні та зовнішні джерела інформації. Відомості, отримані від замовника оцінки, власника майна або керівництва суб'єкта господарювання. Публічна та ринкова інформація. Дані державних реєстрів, кадастрів, фінансової звітності та спеціалізованих інформаційно-аналітичних систем.

Тема 06.5. Корпоративна та комерційна інформація

Установчі та корпоративні документи, відомості про структуру власності, кінцевих бенефіціарних власників та систему корпоративного управління. Ретроспективна і перспективна комерційна та оперативна інформація. Бізнес-плани, фінансові бюджети та прогнозні показники керівництва підприємства. Управлінська звітність. Аналіз узгодженості корпоративних, бухгалтерських, податкових і комерційних даних.

Тема 06.6. Аналіз макроекономічних, галузевих і ринкових факторів

Аналіз економіко-географічних та інфраструктурних чинників. Макроекономічні умови та загальноекономічні тренди. Галузеве середовище, конкурентний стан, чинники формування попиту й пропозиції. Ринкова аналітика й індикатори. Комплексний аналіз впливу факторів зовнішнього середовища на функціонування та перспективи розвитку бізнесу.

Тема 06.7. Екологічні, соціальні та управлінські чинники як вхідні дані оцінки

Зміст екологічних, соціальних та управлінських чинників (чинників ESG) стосовно бізнесу та нормативно-методологічні підстави їх урахування: врахування впливу суттєвих факторів у міру їх вимірюваності й обґрунтованості за професійним судженням оцінювача. Джерела даних: звіт про управління, звітність у сфері сталого розвитку за європейськими стандартами звітності зі сталого розвитку (ESRS) – у міру їх запровадження в Україні, дозвільна, екологічна та природоохоронна документація, галузеві, рейтингові та інші зовнішні джерела інформації, публічні зобов'язання підприємства. Перевірка та верифікація вихідних даних: оцінка їх повноти, зіставності, достовірності та можливості перевірки; виявлення суперечливих і непідтверджених даних. Канали впливу чинників на вартість: вплив на прогнозовані грошові потоки (капітальні витрати на дотримання вимог, енергоефективність, екологічні платежі та штрафні санкції, доступ до ринків збуту й фінансування), на ризики та ставку дисконту, на тривалість прогнозного періоду та термінальну вартість, а також на ринкові мультиплікатори компаній-аналогів. Недопущення подвійного врахування одного чинника одночасно у грошових потоках і в ставці дисконту. Документування припущень і професійних суджень; обов'язковість розкриття у звіті про оцінку суттєвих екологічних, соціальних та управлінських чинників, врахованих під час проведення оцінки.

Тема 06.8. Аналіз активів, зобов'язань і структури капіталу

Ідентифікація та класифікація операційних і неопераційних активів та зобов'язань. Інвестиційні активи. Аналіз складу й структури власного та запозиченого капіталу. Визначення активів і зобов'язань, які потребують окремого (поелементного) урахування.

Тема 06.9. Якість, достатність і придатність вхідних даних

Критерії оцінювання якості вхідної інформації: достовірність, достатність, актуальність, релевантність та перевірюваність даних. Взаємозв'язок повноти та якості інформаційної бази із формулюванням загальних припущень і спеціальних припущень. Обґрунтування доцільності та ступеня надійності використання отриманої інформації з урахуванням мети оцінки та передбачуваного використання її результатів.

Тема 06.10. Ієрархія порівнянних доказів

Прямі порівнянні докази. Непрямі порівнянні докази. Загальні ринкові дані та інші джерела інформації. Принципи встановлення пріоритетності та ієрархії джерел інформації відповідно до Міжнародних стандартів оцінки. Аналіз узгодженості даних та порядок усунення розбіжностей і суперечностей між різними джерелами вихідної інформації.

Тема 06.11. Інтерв'ювання, залучення спеціалістів і документування інформації

Важливість та цілі інтерв'ювання керівництва підприємства, власника об'єкта оцінки або замовника оцінки. Аналіз та верифікація отриманих усних і письмових пояснень. Порядок залучення й використання результатів роботи залучених фахівців, експертів і сервісних організацій. Розподіл і межі професійної відповідальності оцінювача. Належне документування та систематизація зібраних даних, джерел інформації, припущень, спеціальних припущень і професійних суджень у робочому файлі оцінювача.

Модуль 07. Дохідний підхід до оцінки бізнесу

Тема 07.1. Загальні засади дохідного підходу

Принцип очікування як методологічна основа дохідного підходу. Передумови, доцільність та обмеження застосування дохідного підходу до оцінки бізнесу. Взаємозв'язок майбутніх економічних вигід, оціночних ризиків і вартості бізнесу. Загальні принципи, підходи та методи прогнозування результатів фінансово-господарської діяльності підприємства.

Тема 07.2. Фінансова звітність як основа прогнозування

Фінансова звітність як первинна інформаційна база дохідного підходу. Аналіз ретроспективних фінансово-економічних результатів діяльності суб'єкта господарювання. Передумови, необхідність та обґрунтованість коригування показників фінансової звітності. Процедури нормалізації доходів, витрат, активів і зобов'язань для цілей проведення оцінки.

Тема 07.3. Поняття та види грошового потоку

Поняття економічної вигоди та грошового потоку. Грошові потоки для власного та інвестованого капіталу. Номінальні та реальні грошові потоки. Грошові потоки до оподаткування та після оподаткування. Валюта формування грошового потоку. Дотримання вимоги щодо повної відповідності та узгодженості виду грошового потоку зі ставкою дисконту.

Тема 07.4. Грошовий потік для власного капіталу

Структура та складові елементи чистого грошового потоку для власного капіталу. Чистий прибуток, амортизаційні відрахування, капітальні інвестиції, зміна чистого оборотного капіталу та зміна боргових зобов'язань. Переваги, обмеження та методичні передумови застосування грошового потоку для власного капіталу.

Тема 07.5. Грошовий потік для інвестованого капіталу

Структура та складові елементи чистого грошового потоку для інвестованого капіталу. Чистий операційний прибуток після оподаткування, амортизаційні відрахування, капітальні інвестиції та зміна чистого оборотного капіталу. Переваги, обмеження та методичні передумови застосування грошового потоку для інвестованого капіталу.

Тема 07.6. Прогнозування складових грошового потоку

Методологія прогнозування операційних доходів, операційних витрат, прибутку після оподаткування, амортизації, капітальних інвестицій, потреби в чистому оборотному капіталі та змін довгострокових боргових зобов'язань. Джерела інформації та обґрунтування вихідних припущень прогнозування. Порядок перевірки й верифікації обґрунтованості фінансових прогнозів.

Тема 07.7. Метод дисконтованих грошових потоків

Методичні передумови застосування, сутність та розрахункові етапи методу дисконтованих грошових потоків. Побудова фінансово-вартісної моделі. Процедура дисконтування прогнозних грошових потоків і постпрогнозна (термінальна) вартості. Визначення підсумкового показника вартості власного або інвестованого капіталу.

Тема 07.8. Ставка дисконту та вартість капіталу

Поняття ставки дисконту як необхідної норми віддачі та вартості запозичення капіталу. Особливості визначення ставок дисконту для власного й інвестованого капіталу. Взаємозв'язок ставки дисконту та ставки капіталізації. Номінальні та реальні, до- й післяподаткові ставки дисконту. Валюта ставки дисконту. Забезпечення суворої узгодженості параметрів ставки дисконту з видом прогнозованого грошового потоку.

Тема 07.9. Методи визначення ставки дисконту

Кумулятивний метод (метод підсумовування). Модель оцінки капітальних активів. Метод середньозваженої вартості капіталу. Порядок визначення та обґрунтування складових елементів ставки дисконту. Комплексний аналіз структури капіталу та оціночних фінансових ризиків. Документування розрахунку обраної ставки дисконту.

Тема 07.10. Прогнозний період і термінальна вартість

Обґрунтування тривалості прогнозного періоду. Фактори, що визначають часовий горизонт прогнозування. Поняття постпрогнозна (термінальна) вартості. Методичні підходи та розрахункові моделі визначення постпрогнозна вартості (зокрема модель постійного темпу зростання). Обґрунтування довгострокових темпів зростання та стабілізованих показників функціонування бізнесу.

Тема 07.11. Метод прямої капіталізації

Передумови, доцільність та обмеження застосування методу прямої капіталізації при оцінці бізнесу. Визначення показника стабілізованого доходу або грошового потоку.

Поняття та розрахункова сутність ставки капіталізації. Способи обґрунтування ставок капіталізації залежно від виду генерованої економічної вигоди.

Тема 07.12. Сценарний аналіз та аналіз ризиків

Застосування сценарного підходу до прогнозування. Формування базового, оптимістичного та песимістичного сценаріїв розвитку. Проблеми визначення та розподілу імовірностей реалізації сценаріїв. Аналіз чутливості показника вартості до зміни ключових прогнозних змінних, ставок дисконту та ставок капіталізації.

Тема 07.13. Прикінцеві коригування та припущення

Урахування структури капіталу залежно від рівня вартості, що підлягає визначенню. Порядок виокремлення та окремого визначення вартості неопераційних активів і зобов'язань, а також інвестиційних активів. Обґрунтування доцільності та внесення коригувань на наявність чи відсутність прав контролю, ступінь ліквідності та інші суттєві чинники. Формулювання, обґрунтування та розкриття у звіті про оцінку вихідних припущень і застережень.

Модуль 08. Порівняльний підхід до оцінки бізнесу

Тема 08.1. Загальні засади порівняльного підходу

Економічна сутність та засади застосування порівняльного підходу в оцінці бізнесу. Методичні передумови, доцільність та обмеження використання порівняльного підходу. Принцип заміщення як фундаментальна основа підходу. Формування інформаційної бази та вхідних даних. Фінансова звітність підприємств як інформаційна основа проведення порівняльного аналізу.

Тема 08.2. Ринкові мультиплікатори

Поняття та сутність ринкового мультиплікатора. Класифікація ринкових мультиплікаторів. Інтервальні, моментні та натуральні показники. Критерії обґрунтованого відбору та застосування ринкових мультиплікаторів залежно від характеристик об'єкта оцінки, мети оцінки та доступності ринкової інформації.

Тема 08.3. Визначення та аналіз мультиплікаторів

Оціночні процедури з визначення та розрахунку ринкових мультиплікаторів. Забезпечення суворості відповідності й узгодженості чисельника і знаменника ринкового мультиплікатора. Статистичний аналіз розподілу, варіативності та репрезентативності показників. Техніки обґрунтування та вибору підсумкового значення ринкового мультиплікатора для оцінюваного суб'єкта господарювання.

Тема 08.4. Формування вибірки компаній-аналогів

Критерії та принципи визначення порівняльності потенційних компаній-аналогів. Аналіз галузевої належності, масштабів діяльності, географії функціонування, ринків збуту, структури операційних доходів, показників прибутковості, темпів зростання, оціночних ризиків та структури капіталу. Перевірка достатності й репрезентативності вибірки та документування висновку щодо відбору компаній-аналогів.

Тема 08.5. Ринкова капіталізація та права контролю

Поняття ринкової капіталізації. Права власника та вартість контрольного та часткового інтересів. Відмінності між ціною неконтрольного (міноритарного) пакета акцій та вартістю контрольного пакета, методологічні можливості врахування цих

відмінностей. Передумови, доцільність та обґрунтування врахування прав контролю при визначенні вартості.

Тема 08.6. Коригування ринкових мультиплікаторів

Поняття факторів формування (детермінант) ринкових мультиплікаторів. Аналіз впливу відмінностей у темпах зростання, рентабельності, рівнях ризику та структурі капіталу між оцінюваним бізнесом і компаніями-аналогами. Обґрунтування можливості, доцільності та величини внесення коригувань до ринкових мультиплікаторів. Належне документування розрахунку коригувань.

Тема 08.7. Метод ринку капіталу

Методичні передумови та межі застосування методу ринку капіталу. Порядок добору публічних компаній-аналогів. Аналіз показників ринкової капіталізації та фінансово-економічного стану компаній-аналогів. Визначення підсумкового показника вартості оцінюваного бізнесу або часткового інтересу в ньому.

Тема 08.8. Метод ринкових угод

Методичні передумови та межі застосування методу ринкових угод. Джерела інформації про здійснені трансакції злиття, поглинання, придбання та продажу бізнесу. Аналіз умов та специфіки проведених угод. Визначення мультиплікаторів угод та обчислення вартості об'єкта оцінки.

Тема 08.9. Використання галузевих співвідношень (галузевих мультиплікаторів) в оцінці бізнесу

Економічна сутність галузевих співвідношень (мультиплікаторів) та умови їх застосування при оцінці бізнесу. Джерела ринкових і галузевих даних для визначення таких співвідношень. Вибір фінансових та операційних показників, з якими співвідноситься вартість бізнесу. Аналіз репрезентативності та зіставності вихідних даних. Обмеження застосування галузевих співвідношень та обґрунтування отриманих результатів.

Тема 08.10. Структура капіталу та підсумкові коригування

Порядок урахування структури капіталу залежно від виду використаного ринкового мультиплікатора. Процедура переходу від вартості інвестованого капіталу до вартості власного капіталу. Аналіз доцільності та можливості врахування вартості неопераційних активів і зобов'язань, а також інвестиційних активів. Обґрунтування, використання та розкриття у звіті про оцінку вихідних припущень і застережень.

Модуль 09. Майновий підхід до оцінки бізнесу

Тема 09.1. Сфера застосування майнового підходу

Економічна сутність та засади застосування майнового підходу в оцінці бізнесу. Методичні передумови, доцільність та обмеження використання майнового підходу. Критерії та показники функціонування суб'єкта господарювання, необхідні для обґрунтованого вибору майнових методів оцінки. Взаємозв'язок і співвідношення підсумкової вартості бізнесу та сукупної вартості його окремих активів і зобов'язань.

Тема 09.2. Метод накопичення активів

Економічна сутність та розрахункова модель методу накопичення активів (чистих активів). Основні етапи та оціночні процедури реалізації методу. Формування повного

інвентаризаційного переліку й ідентифікація балансових та позабалансових активів і зобов'язань. Процедура коригування облікової (балансової) вартості за кожною позицією активів і зобов'язань до рівня вартості, що відповідає обраній базі оцінки. Визначення підсумкового показника вартості власного капіталу.

Тема 09.3. Оцінка необоротних активів

Ідентифікація та класифікація необоротних активів підприємства. Особливості проведення оцінки об'єктів нерухомого майна, машин, обладнання, устаткування, колісних та інших транспортних засобів, довгострокових фінансових інвестицій і нематеріальних активів у складі бізнесу. Вибір належних оціночних підходів і методів для окремих видів необоротних активів. Урахування накопиченого знецінення (фізичного зносу, функціонального та економічного знецінення).

Тема 09.4. Оцінка оборотних активів

Ідентифікація та класифікація оборотних активів: виробничих запасів, незавершеного виробництва, готової продукції, товарів, дебіторської заборгованості, грошових коштів та їх еквівалентів. Аналіз ліквідності, оборотності, безнадійності та реальної можливості погашення дебіторської заборгованості. Врахування вартості надлишкових, застарілих, неліквідних та неопераційних оборотних активів.

Тема 09.5. Оцінка фінансових зобов'язань

Ідентифікація та класифікація поточних і довгострокових зобов'язань підприємства. Оціночний аналіз банківських кредитів, позик, кредиторської заборгованості та позабалансових зобов'язань. Обчислення поточної вартості зобов'язань з урахуванням юридичних підстав виникнення, строків, умов погашення, процентних ставок та оціночних ризиків.

Тема 09.6. Оцінка нефінансових зобов'язань і забезпечень

Поняття та класифікація нефінансових зобов'язань як об'єктів оцінки. Критерії визнання забезпечень, умовних зобов'язань та умовних активів. Ідентифікація забезпечень на демонтаж і виведення активів з експлуатації та відновлення довкілля, забезпечень за судовими позовами, гарантійних зобов'язань, обтяжливих контрактів і реструктуризації. Методологія розрахунку: визначення ймовірності та строків вибуття ресурсів, застосування методу очікуваної вартості (зважених імовірностей) та методу найбільш імовірного результату. Дисконтування нефінансових зобов'язань: вибір ставки дисконту, урахування ризику невиконання зобов'язання, застереження проти подвійного врахування одного ризику у грошових потоках і у ставці. Розбіжність рамок бухгалтерського обліку та оцінки щодо складу ризиків у ставці. Вплив позабалансових зобов'язань на вартість бізнесу.

Тема 09.7. Спеціалізовані та неспеціалізовані активи

Поняття та ознаки спеціалізованих і неспеціалізованих активів підприємства. Аналіз закономірностей їх функціонування, ринкової ліквідності, умов експлуатації та можливостей окремого відчуження на ринку. Особливості вибору підходів і методів оцінки спеціалізованих активів та порядок їх урахування при визначенні вартості бізнесу.

Тема 09.8. Поточна вартість імовірного результату ліквідації бізнесу

Економічна сутність та методичні засади визначення поточної вартості імовірного результату ліквідації бізнесу. Методичні відмінності між вартістю ліквідації бізнесу та ліквідаційною вартістю як видом вартості. Передумови застосування, розрахункові етапи та оціночні процедури. Обґрунтування строків експозиції й реалізації окремих активів. Калькулювання витрат, пов'язаних із ліквідацією суб'єкта господарювання. Черговість і строки задоволення вимог кредиторів та погашення зобов'язань.

Тема 09.9. Метод надлишкових доходів у контексті оцінки бізнесу

Загальна сутність та розрахункова модель методу надлишкових доходів. Взаємозв'язок і розподіл економічних вигід між матеріальними активами, ідентифікованими нематеріальними активами та діловою репутацією (гудвілом). Сфера, обмеження та методичні межі застосування методу надлишкових доходів у контексті оцінки бізнесу.

Тема 09.10. Підсумкові коригування та припущення

Методологія обґрунтування та внесення коригувань на наявність чи відсутність прав контролю, ступінь ліквідності та інші суттєві характеристики оцінюваного часткового інтересу у випадках, коли такі коригування є обґрунтованими. Контрольна перевірка повноти відображення та врахування всіх активів і зобов'язань. Формулювання, обґрунтування та розкриття у звіті про оцінку вихідних припущень і застережень.

Модуль 10. Підсумкові питання оцінки бізнесу та підготовка звіту про оцінку

Тема 10.1. Узгодження результатів оцінки

Поняття та методологічна сутність процедури узгодження результатів оцінки. Комплексний аналіз надійності, обґрунтованості й прийнятності застосованих оціночних підходів і методів. Оцінювання якості, повноти, релевантності та достатності вихідної інформаційної бази. Системне виявлення та аналіз причин розбіжностей між індикаторами вартості, отриманими за різними підходами; неприйнятність застосування механічного (арифметичного) зважування за наявності істотних розбіжностей у результатах. Порядок формування, обґрунтування та документування підсумкового професійного судження щодо вартості об'єкта оцінки.

Тема 10.2. Перевірка розрахунків та аналіз чутливості

Контрольна перевірка логічної послідовності розрахунків, арифметичної правильності та взаємоузгодженості фінансово-вартісних моделей. Методологія проведення аналізу чутливості підсумкового результату до зміни ключових вихідних припущень, фінансових прогнозів, ринкових мультиплікаторів, ставок дисконту та ставок капіталізації. Оцінювання й обґрунтування можливого діапазону значень вартості об'єкта оцінки.

Тема 10.3. Суттєва невизначеність оцінки та її розкриття у звіті

Поняття та економічна природа невизначеності оціночного дослідження, її чітке відокремлення від ризиків провадження господарської діяльності та від арифметичних помилок розрахунку. Джерела формування невизначеності при оцінці бізнесу: обмеженість або відсутність даних про зіставні компанії та угоди, закритий характер ринку корпоративних прав, висока чутливість результату до прогнозів керівництва, ставок

дисконту та темпів зростання у постпрогнозний період, застосування спеціальних припущень і гіпотетичних умов, макроекономічна нестабільність. Критерій суттєвості невизначеності: здатність вплинути на рішення користувачів звіту про оцінку. Способи вираження невизначеності: якісний опис, аналіз чутливості, визначення діапазону значень, сценарне моделювання. Обов'язковість розкриття суттєвої невизначеності у формі застереження у звіті про оцінку; недопустимість усунення невизначеності шляхом формального усереднення результатів різних підходів.

Тема 10.4. Організація процесу оцінки

Системна послідовність та етапи організації процесу оцінки бізнесу. Формування та узгодження завдання на оцінку й обсягу оціночних робіт. Ідентифікація об'єкта оцінки, його майново-структурних складових та оцінюваних прав. Збір, верифікація та аналіз вихідних даних і ринкової інформації. Обґрунтування вибору й застосування оціночних підходів і методів. Побудова вартісних моделей та виконання розрахунків. Узгодження отриманих результатів, формування підсумкового висновку про вартість та підготовка звіту про оцінку.

Тема 10.5. Звіт про оцінку

Звіт про оцінку бізнесу як офіційний письмовий документ та доказова професійна підстава для прийняття рішень. Нормативні вимоги до змісту, структури, доказовості, цілісності й прозорості звіту про оцінку; забезпечення мінімального складу відомостей у звіті відповідно до стандартів оцінки; за наявності обмежень, що перешкоджають повній відповідності стандартам, заява про відповідність стандартам не наводиться. Порядок відображення у звіті опису об'єкта оцінки, правового режиму, вихідних даних, припущень, спеціальних припущень, аналізу ринку, застосованих підходів, методів, розрахунків і підсумкового висновку про вартість. Обов'язковість розкриття фактів використання автоматизованих моделей оцінки (AVM) та інструментів штучного інтелекту (ШІ): ідентифікація застосованих цифрових інструментів, етапів їх використання, методів перевірки й валідації отриманих результатів; імперативність персональної відповідальності оцінювача за кінцевий висновок про вартість незалежно від застосованих цифрових засобів.

Тема 10.6. Робочі матеріали та контроль якості

Робочі документи та робочий файл оцінювача як форма систематизації й підтвердження виконаних оціночних процедур. Порядок документування та зберігання джерел вихідної інформації, розрахункових моделей, аналітичних матеріалів і професійних суджень. Внутрішній контроль якості, самоперевірка повноти, логічної послідовності, доказовості й узгодженості звіту про оцінку.

Тема 10.7. Оцінка об'єктів, асоційованих із бізнесом

Специфіка проведення оцінки майна та майнових об'єктів, вартість яких безпосередньо визначається функціонуванням або потенційним створенням бізнесу на їх основі. Аналіз взаємозв'язку між техніко-економічними характеристиками об'єкта, обраною бізнес-моделлю та прогнозованими майбутніми економічними вигодами. Методологічні межі та умови обґрунтованого застосування методів оцінки бізнесу до таких об'єктів.

Модуль 11. Оцінка часткових інтересів у бізнесі та корпоративних прав

Тема 11.1. Корпоративні права як об'єкт оцінки

Поняття, юридичний зміст та класифікація корпоративних прав відповідно до Цивільного кодексу України, законів України «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю», «Про акціонерні товариства» та іншого спеціального законодавства. Корпоративні права у вигляді часток у статутному (складеному) капіталі господарських товариств та пакетів акцій акціонерних товариств. Документальне підтвердження наявності, належності та обсягу оцінюваних прав (витяги з Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань, реєстрів власників іменних цінних паперів, облікові записи депозитарних установ). Ідентифікація суб'єкта права (власника), емітента або юридичної особи, частка у капіталі якої підлягає оцінці.

Тема 11.2. Джерела економічних вигід від корпоративних прав

Джерела формування та характеристики економічних вигід, пов'язаних із володінням корпоративними правами. Право на участь у корпоративному управлінні, право на отримання частки прибутку (дивідендів), право на отримання частки майна у разі ліквідації суб'єкта господарювання та інші супутні майнові права. Вплив складу й обсягу прав на вибір оціночних підходів і методів. Статутні, договірні (акціонерні угоди, договори між учасниками) та законодавчі обмеження щодо реалізації та відчуження корпоративних прав.

Тема 11.3. Контрольні та неконтрольні (міноритарні) часткові інтереси

Поняття та юридично-методологічний зміст корпоративного контролю. Контрольний та неконтрольний (міноритарний) часткові інтереси в бізнесі. Рівні та ступені контролю (абсолютний, мажоритарний, операційний, контрольний блоки). Вплив юридичної можливості ухвалювати самостійні або вирішальні корпоративні рішення на вартість часткового інтересу. Оціночна кваліфікація прав блокування (блокуючого пакета) та інших спеціальних корпоративних повноважень учасників або акціонерів.

Тема 11.4. Методи визначення вартості часткових інтересів

Методологічні підходи та розрахункові методи визначення вартості часткових інтересів. Пряме оцінювання часткового інтересу та непряме визначення його вартості на основі загальної вартості власного капіталу бізнесу. Забезпечення суворої відповідності застосованих оціночних підходів рівню вартості, що підлягає визначенню. Аналіз пропорційності розподілу майнових й економічних прав між учасниками або акціонерами

Тема 11.5. Коригування на рівень контролю

Методичні передумови, обґрунтованість та доцільність застосування коригувань (знижок за неконтрольний характер або премій за контроль) для відображення наявності чи відсутності прав контролю. Обґрунтування базового рівня вартості, отриманого в межах застосованих підходів. Недопущення подвійного врахування впливу факторів контролю у грошових потоках, ставках дисконту або мультиплікаторах та в підсумкових коригуваннях.

Тема 11.6. Коригування на ліквідність

Поняття ринкової ліквідності часткового інтересу в бізнесі. Фактори, що визначають можливість, строки та витрати реалізації (відчуження) частки або пакета акцій на ринку. Вплив юридичних обмежень щодо відчуження, прав переважного придбання та умов виходу учасників на рівень ліквідності. Передумови, методичні підходи та розрахункові моделі обґрунтування коригування (знижки за недостатню ліквідність) часткового інтересу.

Тема 11.7. Інші підсумкові коригування

Систематизація додаткових чинників, що впливають на вартість корпоративних прав та часткових інтересів у бізнесі. Урахування специфічних умов установчих і корпоративних документів, угод між учасниками (акціонерних угод), прав переважного придбання, порядку реалізації опціонів, обмежень виходу з товариства та інших особливих характеристик оцінюваного інтересу. Методологія обґрунтування, розрахунку, послідовності застосування та документування підсумкових коригувань у звіті про оцінку.

Модуль 12. Оцінка фінансових інструментів

Тема 12.1. Поняття та класифікація фінансових інструментів

Поняття, економічна сутність та цивільно-правова природа фінансового інструменту згідно із законодавством про ринки капіталу та міжнародними стандартами. Класифікація фінансових інструментів: фінансові активи, фінансові зобов'язання та інструменти власного капіталу. Цінні папери (боргові, пайові, похідні, товарні) та інші фінансові інструменти. Базові (первинні) й похідні (деривативні) фінансові інструменти.

Тема 12.2. Мета оцінки та ідентифікація фінансового інструменту

Мета оцінки та передбачуване використання її результатів. Ідентифікація виду інструменту, емітента, сторін угоди, контрагентів, валюти виконання, строку обігу, умов виплат, майнових гарантій, забезпечення, встановлених обмежень і ризиків. Визначення складу й обсягу оцінюваних майнових прав.

Тема 12.3. Юридичні засади та природа корисності

Правові умови існування й обігу фінансового інструменту. Договори, проспекти емісії, рішення про випуск цінних паперів та інші джерела прав і зобов'язань. Природа формування економічної вигоди від володіння інструментом. Прогнозовані грошові потоки, право на участь у капіталі та управлінні, право вимоги виконання зобов'язань або інші форми економічної корисності.

Тема 12.4. Дані та вхідна інформація

Відомості про емітента, контрагента, боржника та базовий актив. Ринкові котирування, процентні ставки, параметри кредитного ризику, строки виконання, волатильність та інші вхідні дані. Оцінювання якості, достатності, релевантності та достовірності інформації. Вимоги щодо належної деталізації джерел даних у звіті про оцінку.

Тема 12.5. Порівняльний підхід до оцінки фінансових інструментів

Застосування поточних ринкових цін, біржових котирувань та інформації про здійснені угоди. Аналіз та добір подібних фінансових інструментів. Порядок внесення коригувань на відмінності у строках виконання, рівнях ризику, ступені ліквідності та

умовах здійснення виплат. Методичні межі та передумови застосування порівняльного підходу.

Тема 12.6. Дохідний підхід до оцінки фінансових інструментів

Прогнозування договірних та очікуваних грошових потоків. Обґрунтування ставки дисконту з урахуванням кредитного, процентного, валютного, інфляційного та інших ризиків. Процедура дисконтування майбутніх грошових виплат. Забезпечення узгодженості параметрів дисконтування з графіком виплат та характеристиками інструменту.

Тема 12.7. Витратний підхід до оцінки фінансових інструментів

Методичні передумови та обмеження застосування витратного підходу залежно від категорії оцінюваного фінансового інструменту. Аналіз витрат на створення, заміщення або виконання відповідних прав і зобов'язань у виняткових випадках, коли застосування такого підходу є обґрунтованим.

Тема 12.8. Припущення та розкриття інформації у звіті

Формулювання, обґрунтування та застосування загальних і спеціальних припущень. Розкриття у звіті про оцінку правових підстав, природи корисності, характеристик базового інструменту, вихідних даних, застосованих розрахункових моделей і ризиків. Документування обмежень та суттєвої невизначеності результатів оцінки.

Тема 12.9. Оцінка боргових фінансових інструментів

Специфіка оцінки облігацій, позик, вексельних вимог, кредитів та інших боргових інструментів. Застосування кривих безризикової дохідності, кредитних спредів (спредів дохідності), ефективної ставки відсотка, показників дюрації та опуклості. Оцінювання очікуваних кредитних збитків, імовірності дефолту, рівня втрат у разі дефолту та аналіз впливу наявного забезпечення.

Тема 12.10. Похідні фінансові інструменти та опціони

Особливості оцінки форвардів, ф'ючерсів, свопів, опціонів та інших похідних інструментів. Базові принципи безарбітражного ціноутворення. Біноміальні моделі, модель Блека – Шоулза та імітаційне моделювання Монте-Карло. Визначення та врахування волатильності, кореляції, контрагентського ризику та межі доцільності застосування математичних моделей.

Тема 12.11. Калібрування, валідація та невизначеність моделей

Обґрунтування вибору розрахункової моделі відповідно до характеристик інструменту та доступності ринкових даних. Процедури калібрування параметрів моделі, незалежна перевірка розрахунків, зворотне тестування (бек-тестування), аналіз чутливості та сценарний аналіз. Оцінювання й документування модельного ризику та невизначеності результату оцінки.

Модуль 13. Нематеріальні активи та права інтелектуальної власності: ідентифікація, дані та вхідні дані

Тема 13.1. Ідентифікація нематеріальних активів та оцінюваних прав

Критерії ідентифікації нематеріального активу відповідно до національних та міжнародних стандартів оцінки. Визначення виду активу та складу оцінюваних прав.

Ознаки відокремлюваності, договірні, процесуальні та інші цивільно-правові підстави. Ідентифікація активу як самостійного об'єкта оцінки або як складової частини бізнесу.

Тема 13.2. Права на об'єкти інтелектуальної власності як об'єкт оцінки

Поняття та правова сутність майнових прав інтелектуальної власності. Державна система правової охорони та регулювання інтелектуальної власності в Україні. Класифікація об'єктів права інтелектуальної власності. Співвідношення права інтелектуальної власності та речового права власності на матеріальний носій. Суб'єкти права інтелектуальної власності. Система нормативно-правових актів у сфері інтелектуальної власності.

Тема 13.3. Ділова репутація (гудвіл) та ідентифіковані нематеріальні активи

Поняття та економічна природа ділової репутації (гудвілу). Співвідношення та методичні відмінності між діловою репутацією та ідентифікованими нематеріальними активами. Порядок виявлення та ідентифікації нематеріальних активів у складі майнового комплексу бізнесу. Забезпечення недопущення подвійного врахування одного й того самого джерела економічних вигід.

Тема 13.4. Права, обмеження та рівень юридичної захищеності

Аналіз речових, майнових та зобов'язальних прав, пов'язаних із нематеріальним активом. Визначення території, строку та сфери чинності прав. Виявлення й аналіз наявних правових обмежень, обтяжень, застав та ліцензійних зобов'язань. Оцінювання рівня та достатності юридичної захищеності об'єкта оцінки (наявність охоронних документів, патентів, свідоцтв, режиму комерційної таємниці).

Тема 13.5. Економічна корисність, строк економічної служби та бухгалтерський строк корисного використання

Аналіз природи економічної корисності нематеріального активу. Джерела формування майбутніх економічних вигід (надлишкові прибутки, економія витрат, монопольна премія). Концептуальне розмежування часових характеристик активу: юридичний строк правової охорони (чинності охоронного документа чи договору), технологічний і функціональний строки, строк економічної служби (економічного життя) активу як визначальний орієнтир для формування прогнозного періоду в оцінці, та строк корисного використання у бухгалтерському обліку.

Тема 13.6. Взаємозв'язок нематеріального активу з бізнесом та задіяними супутніми активами

Роль та функціональне місце нематеріального активу в загальній бізнес-моделі підприємства. Взаємозв'язок із матеріальними, фінансовими та іншими нематеріальними активами. Поняття задіяних супутніх (контрибутивних) активів. Вплив інших активів підприємства на формування економічних вигід від оцінюваного нематеріального активу та обґрунтування плати за їх використання.

Тема 13.7. Бухгалтерський облік нематеріальних активів та оціночні процедури при об'єднанні бізнесу

Основні положення Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 8 «Нематеріальні активи». Оціночно-облікові аспекти визнання прав інтелектуальної власності згідно з Міжнародним стандартом бухгалтерського обліку 38 (МСБО 38

«Нематеріальні активи»). Процедура розподілу ціни придбання (трансакції) при об'єднанні бізнесу відповідно до Міжнародного стандарту фінансової звітності 3 (МСФЗ 3 «Об'єднання бізнесу»): ідентифікація нематеріальних активів, що відокремлюються від ділової репутації (гудвілу), та розподіл вартості між ними. Роль оцінювача у проведенні тестування активів на зменшення корисності відповідно до Міжнародного стандарту бухгалтерського обліку 36 (МСБО 36 «Зменшення корисності активів»).

Тема 13.8. Податковий облік нематеріальних активів та операцій з інтелектуальною власністю

Податкові аспекти операцій зі створення, набуття, відчуження та використання об'єктів права інтелектуальної власності згідно з Податковим кодексом України. Порядок податкової амортизації нематеріальних активів та коригування фінансового результату (податкові різниці). Правовий та податковий режим ліцензійних платежів (роялті). Особливості оподаткування операцій із реалізації прав інтелектуальної власності та залучення фізичних осіб – авторів і розробників.

Тема 13.9. Джерела даних та комерційна інформація

Системний аналіз вихідних даних про об'єкт оцінки. Публічна, ринкова та спеціалізована інформація. Дані, надані замовником оцінки, власником майна або керівництвом бізнесу. Ретроспективна і перспективна комерційна інформація. Дані про операційні доходи, витрати, розрахунки ставок роялті, ринки збуту та фактичні обсяги використання активу.

Тема 13.10. Галузевий і ринковий аналіз трансакцій з нематеріальними активами та ринку кінцевої продукції

Аналіз економіко-географічних, галузевих та загальноринкових чинників. Конкурентне середовище та бар'єри входу на ринок. Фактори попиту й пропозиції щодо майнових прав на подібні активи. Комплексний аналіз ринку кінцевих товарів і послуг, на якому представлено та експлуатується оцінюваний об'єкт права інтелектуальної власності. Аналіз ринкових угод, ліцензійних договорів та інших порівнянних доказів. Спеціалізовані джерела інформації про ринкові трансакції та ліцензійні платежі. Етапи, напрями дослідження та порядок використання результатів ринкового аналізу у процесі оцінки.

Тема 13.11. Якість вихідної інформації та ієрархія доказів

Критерії оцінювання якості вихідних даних: достовірність, достатність, актуальність, релевантність та перевірюваність. Прямі та непрямі порівнянні докази. Джерела ринкової інформації та порядок їх пріоритезації. Взаємозв'язок повноти та якості інформаційної бази із формулюванням загальних і спеціальних припущень оцінювача.

Тема 13.12. Інтерв'ювання, залучення спеціалістів і документування вихідних даних

Методологія проведення інтерв'ювання керівництва підприємства, власників прав, розробників та замовника оцінки. Аналіз прийнятності й доцільності використання отриманої інформації. Порядок залучення патентних повірених, технічних спеціалістів, аудиторів та сервісних організацій. Документування вихідних даних, джерел інформації, правових обмежень та професійних суджень у робочому файлі оцінювача.

Модуль 14. Правове регулювання нематеріальних активів і прав інтелектуальної власності

Тема 14.1. Правові засади обігу нематеріальних активів і прав інтелектуальної власності

Правові засади виникнення, набуття, використання, передання та припинення прав на нематеріальні активи. Майнові права на об'єкти інтелектуальної власності. Ліцензійні та інші договірні форми цивільно-правового використання прав.

Тема 14.2. Набуття майнових прав інтелектуальної власності на винахід, корисну модель і промисловий зразок

Поняття винаходу, корисної моделі та промислового зразка. Умови придатності об'єктів для набуття права інтелектуальної власності (патентноспроможність, новизна, промислова придатність). Засвідчення набуття прав державними охоронними документами (патентами, свідоцтвами). Суб'єкти права інтелектуальної власності. Склад майнових прав та строки їх чинності. Правові наслідки припинення чинності виключних майнових прав. Права, що впливають з державної реєстрації. Використання Спеціальної інформаційної системи Українського національного офісу інтелектуальної власності та інновацій (УКРНОІВІ) для цілей ідентифікації та верифікації прав.

Тема 14.3. Набуття майнових прав інтелектуальної власності на комерційну таємницю та секрети виробництва (ноу-хау)

Поняття комерційної таємниці та секретів виробництва (ноу-хау). Майнові права інтелектуальної власності на комерційну таємницю. Строк чинності прав та умови збереження режимів конфіденційності. Документальне оформлення запровадження та забезпечення режиму комерційної таємниці на підприємстві (положень, наказів, договорів про нерозголошення).

Тема 14.4. Набуття майнових прав інтелектуальної власності на торговельну марку та комерційне найменування

Види торговельних марок. Порядок державної реєстрації торговельних марок. Засвідчення набуття права інтелектуальної власності. Суб'єкти майнових прав, склад прав та строки їх чинності. Правові наслідки припинення чинності виключних майнових прав. Права, що впливають з державної реєстрації. Використання Спеціальної інформаційної системи УКРНОІВІ та міжнародних баз даних для ідентифікації прав. Правова охорона комерційного найменування та підстави припинення чинності прав на нього.

Тема 14.5. Права інтелектуальної власності на твори авторського права та об'єкти суміжних прав

Об'єкти та суб'єкти авторського права. Розмежування особистих немайнових і майнових прав інтелектуальної власності. Виникнення авторського права, співавторство та порядок розподілу прав між правовласниками. Склад майнових прав та строки їх чинності. Особливості правового режиму службових творів та творів, створених за замовленням. Авторське право на комп'ютерні програми, бази даних, аудіовізуальні та похідні твори. Права особливого роду (*suí generis*) на неоригінальні бази даних. Сирітські твори, винятки та обмеження майнових прав (загальні випадки вільного використання творів). Роль організацій колективного управління у зборі та розподілі винагороди.

Об'єкти, суб'єкти, підстави виникнення, склад майнових прав та строки чинності суміжних прав.

Тема 14.6. Права інтелектуальної власності на окремі об'єкти та особливості їх оцінки

Правовий режим наукових відкриттів, компонувань напівпровідникових виробів, раціоналізаторських пропозицій, сортів рослин, порід тварин та географічних зазначень. Види майнових прав на зазначені об'єкти, можливість їх відчуження та використання як об'єкта оцінки. Особливості ідентифікації прав, строку та території їх дії, обмежень і обтяжень.

Тема 14.7. Розпорядження майновими правами інтелектуальної власності

Договірні форми розпорядження майновими правами: ліцензія на використання, ліцензійний договір, договір про створення за замовленням і використання об'єкта, договір про передання (відчуження) виключних майнових прав. Види ліцензій (виключна, одинична, невиключна) та субліцензування. Істотні умови ліцензійного договору: вид ліцензії, сфера використання, способи, територія, строк, порядок розрахунків. Форми винагороди: ліцензійні платежі (роялті як періодичні відрахування), паушальний (одноразовий) платіж, комбінована схема. Державна реєстрація договорів та її правові наслідки. Вплив умов договору на проведення оцінки: обсяг переданих прав, територія і строк прямо визначають прогнозовані грошові потоки при застосуванні методів оцінки.

Тема 14.8. Права інтелектуальної власності, створені за рахунок державних коштів, та наукові парки

Правовий режим об'єктів права інтелектуальної власності, створених за рахунок коштів державного або місцевих бюджетів: суб'єкти майнових прав, підстави набуття прав державою, повноваження розпорядників бюджетних коштів. Порядок розпорядження та комерціалізації таких прав (видача ліцензій). Участь державних наукових установ та державних закладів вищої освіти у створенні господарських товариств (спін-офф компаній) з метою використання ОПІВ. Права та особливості оцінки у складі наукових парків. Вплив обмежень щодо передання прав на їх ринкову привабливість, розрахункові ризики та вартість. Документування підстав набуття прав державою у звіті про оцінку.

Тема 14.9. Права інтелектуальної власності на об'єкти, створені у зв'язку з проходженням військової служби

Правові засади та порядок використання об'єктів права інтелектуальної власності, що належать державі в особі Міністерства оборони України та інших державних органів, які здійснюють управління військовим майном. Особливості ідентифікації, використання та оцінки таких прав у сфері оборонно-промислового комплексу.

Модуль 15. Дохідний підхід до оцінки нематеріальних активів і прав інтелектуальної власності

Тема 15.1. Загальні засади, передумови та методичні форми дохідного підходу

Економічна сутність та засади застосування дохідного підходу до оцінки нематеріальних активів і майнових прав інтелектуальної власності. Пріоритетне значення дохідного підходу в оцінці інтелектуальної власності. Базові методи дохідного підходу

метод непрямой капіталізації (дисконтування грошового потоку) та метод прямої капіталізації доходу. Дослідження та ідентифікація джерел формування та форм економічних вигід (перевага в ціні, скорочення витрат, збільшення обсягів реалізації, економія на ліквідації зобов'язань).

Тема 15.2. Ділова репутація (гудвіл) і задіяні супутні активи в дохідному підході

Урахування наявності, структури та складових елементів ділової репутації (гудвілу). Методологія відокремлення економічних вигід оцінюваного нематеріального активу від загальних вигід бізнесу та інших активів. Поняття задіяних супутніх (контрибутивних) активів. Обґрунтування, розрахунок та вирахування плати за використання задіяних супутніх активів (матеріальних, фінансових, людського капіталу) при моделюванні грошових потоків.

Тема 15.3. Метод додаткового прибутку та метод переваги у прибутку (метод надлишкових прибутків – МРЕЕМ)

Економічна сутність, розрахункова модель та передумови застосування методу додаткового прибутку та методу переваги у прибутку (у міжнародній практиці – метод надлишкових прибутків / МРЕЕМ – Multi-Period Excess Earnings Method). Напрями пошуку економічної ефективності: перевага в ціні одиниці продукції, скорочення умовно-змінних або умовно-постійних витрат у собівартості, перевага в обсягах реалізації. Порядок визначення сукупних операційних доходів і грошових потоків, генерованих групою активів за участю оцінюваного об'єкта. Процедура вирахування плати за використання задіяних супутніх активів (контрибутивних чистих активів).

Тема 15.4. Метод роялті (метод звільнення від роялті – Relief from Royalty)

Економічна сутність та методичні передумови застосування методу роялті (у міжнародній практиці — метод звільнення від роялті / Relief from Royalty). Аналіз ліцензійних угод, ціноутворення ліцензій, структури платежів роялті та паушальних (одноразових) виплат. Обґрунтування бази нарахування роялті та ставки роялті (застосування розрахунково-аналітичних методів, галузевих стандартів та аналізу порівнянних ліцензійних угод). Визначення тривалості прогностичного періоду на основі строку економічної служби активу, врахування податкового чинника, ставки дисконту та вигоди від податкової амортизації (ТАВ).

Тема 15.5. Метод порівняння грошових потоків «з використанням та без використання» об'єкта

Економічна сутність та засади застосування методу прямого зіставлення грошових потоків «з використанням та без використання» об'єкта (моделювання сценаріїв наявності та відсутності активу; варіант реалізації методу додаткового прибутку). Методологія визначення та порівняння величини, ризиків і часу отримання грошового потоку за умов наявності та у разі відсутності оцінюваного нематеріального активу. Розрахунок додаткового прибутку або додаткового грошового потоку, створюваного активом протягом строку його економічної служби. Передумови застосування, інформаційне забезпечення, моделювання витрат на відновлення активу та методичні обмеження.

Тема 15.6. Метод початкової стадії (модель «з чистого аркуша» – Greenfield Method)

Економічна сутність та методичні передумови застосування методу початкової стадії (моделі гіпотетичного розвитку з «чистого аркуша» – Greenfield Method). Визначення величини економічної вигоди, пов'язаної з можливістю уникнення втрат часу та витрат початкового періоду створення, розробки, реєстрації й виведення на ринок бізнесу або нематеріального активу. Склад вхідних даних, вихідні припущення та джерела інформації для моделювання.

Тема 15.7. Метод розподілу прибутків та метод дистриб'ютора

Економічна сутність та сфери застосування методу розподілу прибутків (у міжнародній практиці — Profit Split Method) та методу дистриб'ютора (Distributor Method). Визначення найбільш вірогідної частки ліцензіара у прибутку ліцензіата від використання об'єкта. Визначення частки економічної вигоди, пов'язаної із функціонуванням торговельних і маркетингових нематеріальних активів та виконанням дистриб'юторських функцій. Застосування показників рентабельності незалежних дистриб'юторів для виокремлення грошового потоку. Джерела ринкової інформації та розрахункові етапи методів.

Тема 15.8. Метод економії (заощадження) витрат

Економічна сутність та розрахункові засади методу економії (заощадження) витрат (у міжнародній практиці – Cost Savings Method). Порядок визначення величини операційних або капітальних витрат, яких уникає суб'єкт господарювання завдяки володінню та використанню оцінюваного нематеріального активу. Прогнозування абсолютної та відносної економії витрат, часового горизонту її отримання (строку економічної служби) та оціночних ризиків, пов'язаних із втратою технологічної чи операційної переваги.

Тема 15.9. Ставки дисконту та капіталізації для нематеріальних активів і прав інтелектуальної власності

Методологічні особливості визначення та обґрунтування ставки дисконту та ставки капіталізації для нематеріальних активів. Аналіз специфічних ризиків: вид та категорія, до якої відноситься актив, стадія розробки чи комерціалізації, рівень юридичної захищеності, тривалість строку економічної служби активу, ступінь залежності від інших активів та стабільність ринкового середовища. Обов'язковість узгодження ставки дисконту з видом прогнозованих економічних вигід та її співвідношення із середньозваженою вартістю капіталу (WACC) і середньозваженою нормою віддачі на активи (WARA).

Тема 15.10. Припущення, аналіз чутливості та розкриття невизначеності

Формулювання, обґрунтування та документування загальних і спеціальних припущень оцінювача. Аналіз чутливості підсумкового результату вартості до зміни строків економічної служби активу, темпів зростання доходів (грошових потоків), пов'язаних з використанням об'єкта оцінки, ставок роялті, обсягів операційних доходів і витрат, а також ставок дисконту. Обов'язкове розкриття та документування у звіті про оцінку суттєвої невизначеності результатів оціночного дослідження.

Модуль 16. Порівняльний і витратний підходи до оцінки нематеріальних активів і прав інтелектуальної власності

Тема 16.1. Порівняльний підхід до оцінки нематеріальних активів і майнових прав інтелектуальної власності

Економічна сутність, методичні передумови, доцільність та три обов'язкові умови застосування порівняльного підходу до оцінки нематеріальних активів і майнових прав інтелектуальної власності. Порядок збору, верифікації та аналізу вихідних даних щодо укладених ринкових угод, ліцензійних договорів та інших трансакцій із подібними активами (метод подібних трансакцій / метод порівняння продажів). Принципи та критерії вибору об'єктів порівняння. Системний аналіз елементів порівняння. Оціночні процедури внесення коригувань (пряме попарне зіставлення цін, зіставлення доходів через капіталізацію, визначення витрат на доведення характеристик). Обґрунтування й розкриття у звіті про оцінку вихідних припущень у разі недостатності або обмеженості інформації.

Тема 16.2. Витратний підхід та метод залишку в оцінці нематеріальних активів і майнових прав інтелектуальної власності

Економічна сутність, методичні передумови, доцільність та обмеження застосування витратного підходу. Сфери переважного застосування (об'єкти без активного ринку, НДДКР, спеціальне програмне забезпечення). Види та класифікація витрат (прямі, непрямі витрати, витрати на правову охорону, маркетинг, рекламу та прибуток інвестора/розробника). Метод прямого відтворення та метод заміщення. Розрахунок накопиченого знецінення (технологічного, функціонального та економічного зносу) та визначення залишкової вартості заміщення (відтворення). Метод залишку: економічна сутність та оціночні процедури методу залишку.

Модуль 17. Визначення збитків від порушення прав інтелектуальної власності

Тема 17.1. Правові засади визначення шкоди та збитків від порушення прав інтелектуальної власності

Правовий режим відшкодування шкоди та збитків відповідно до Цивільного кодексу України та спеціального законодавства у сфері інтелектуальної власності. Поняття та юридична розбіжність між майновою шкодою, реальними збитками та упущеною вигодою. Склад майнових втрат правовласника: прямі втрати майна, витрати на припинення правопорушення, відновлення порушених прав, проведення огляду, фіксацію доказів та проведення оціночно-експертних досліджень. Поняття, економічна сутність та специфіка немайнової (моральної) шкоди, а також шкоди, завданої діловій репутації (діловому іміджу) суб'єкта господарювання. Кваліфікація та процесуальні особливості цивільних, господарських, адміністративних та кримінальних справ у сфері протиправного використання об'єктів права інтелектуальної власності.

Тема 17.2. Методологія оцінки та розрахунку розміру майнової шкоди і збитків

Методологічні засади оцінки та порядок визначення складових елементів розрахунку майнової шкоди, завданої неправомірним використанням об'єктів права інтелектуальної власності. Внутрішня та зовнішня інформаційна база оцінки: фінансова й податкова звітність правовласника та порушника, первинні облікові документи, дані цінового моніторингу та спеціалізована ринкова аналітика. Роль аналізу ринку та конкурентного

середовища у визначенні обсягів виготовлення та реалізації контрафактної продукції, а також розміру упущеної вигоди. Застосування оціночних методів для розрахунку збитків (зокрема методу втрачених обсягів продажів, методу прибутку порушника та методу гіпотетичного роялті). Практичні та методичні проблеми розрахунку збитків за умов неповного обсягу первинних даних та латентності порушень. Порядок оформлення та вимоги до доказовості результатів оцінки у формі звіту про оцінку майна.

Тема 17.3. Визначення розміру компенсації за неправомірне використання об'єктів права інтелектуальної власності

Поняття та правова природа грошової компенсації за неправомірне використання об'єктів права інтелектуальної власності як альтернативного способу цивільно-правового захисту відповідно до законів України у сфері інтелектуальної власності. Порядок та методичні принципи розрахунку компенсації, у тому числі у формі разового грошового стягнення на основі розміру ліцензійних платежів (роялті), які були б сплачені за надання дозволу на використання об'єкта. Професійна роль, методичні функції та процесуальний статус оцінювача й судового експерта у процедурі розрахунку, обґрунтування та захисту розміру компенсації в судових та позасудових органах.

Модуль 18. Узгодження результатів, підсумкові питання оцінки нематеріальних активів і прав інтелектуальної власності та підготовка звіту про оцінку

Тема 18.1. Узгодження та інтерпретація результатів оцінки; визначення вартості

Методологічна процедура узгодження та інтерпретації результатів оцінки, отриманих із застосуванням різних оціночних підходів і методів. Аналіз обґрунтованості вихідних припущень, якості вихідної інформаційної бази та надійності розрахункових моделей. Визначення підсумкового значення вартості або обґрунтованого діапазону значень вартості нематеріального активу та майнових прав інтелектуальної власності. Формування та документування підсумкового професійного судження оцінювача. Урахування строку корисного використання (строку економічної служби) у вартісних моделях. Методологія розрахунку та передумови врахування вигоди від податкової амортизації. Специфіка проведення оцінки окремих видів нематеріальних активів і майнових прав. Методичне узгодження результатів оцінки ринкової вартості та розміру розрахованих збитків від неправомірного використання об'єктів права інтелектуальної власності.

Тема 18.2. Організація процесу оцінки нематеріальних активів і прав інтелектуальної власності

Системна послідовність та етапи організації процесу оцінки нематеріальних активів і майнових прав інтелектуальної власності. Порядок формування завдання на оцінку та визначення обсягу оціночних робіт. Ідентифікація об'єкта оцінки, його правового режиму та складу оцінюваних прав. Збір, верифікація та аналіз вихідних даних, первинної облікової документації та спеціалізованої ринкової інформації. Обґрунтування вибору та застосування оціночних підходів і методів. Виконання аналітичних та розрахункових процедур. Процедура узгодження отриманих результатів та формування висновку про вартість.

Тема 18.3. Оформлення результатів оцінки та рецензування звіту

Звіт про оцінку нематеріальних активів та майнових прав інтелектуальної власності як офіційний письмовий документ та доказова основа для прийняття рішень. Порядок відображення у звіті опису об'єкта оцінки, вихідних даних, припущень, спеціальних припущень, аналізу ринку, розрахункових моделей та підсумкових висновків. Практичні аспекти складання звітів про оцінку прав на різні об'єкти інтелектуальної власності. Нормативно-правові та методичні засади рецензування звітів про оцінку майна та майнових прав. Класифікація, систематизація та аналіз типових помилок і порушень, що допускаються оцінювачами під час проведення оцінки нематеріальних активів та складання звітів про оцінку.

Модуль 19. Цифрові інструменти, штучний інтелект та контроль якості в оцінці

Тема 19.1. Цифрові інструменти та електронні таблиці в оцінці

Використання спеціалізованих електронних таблиць та математично-статистичних програмних комплексів для проведення фінансово-економічного аналізу, формування прогнозних моделей грошових потоків, обґрунтування ставок дисконту і ставок капіталізації, обчислення ринкових мультиплікаторів, оціночного аналізу активів і зобов'язань, а також оцінки часткових інтересів, фінансових інструментів та нематеріальних активів. Побудова складних фінансово-вартісних моделей, проведення сценарного аналізу та аналізу чутливості підсумкових результатів. Належне документування розрахункових файлів із забезпеченням їх логічної прозорості, математичної точності та перевірюваності.

Тема 19.2. Автоматизовані моделі оцінки та інструменти штучного інтелекту в професійній діяльності оцінювача

Методичні можливості, технічні та нормативні обмеження застосування автоматизованих моделей оцінки та інструментів штучного інтелекту під час проведення оцінки бізнесу, часткових інтересів у бізнесі, фінансових інструментів та нематеріальних активів. Використання цифрових технологій для пошуку, первинного структурування, верифікації, аналізу та систематизації правової, корпоративної, бухгалтерської, податкової, фінансової, галузевої та ринкової інформації. Аналіз оціночних ризиків: неповнота або недостовірність вихідної інформаційної бази, алгоритмічні викривлення, непрозорість автоматизованих моделей, помилковість машинних висновків та ризики надмірної автоматизації. Процедури критичної перевірки та валідації результатів автоматизованих розрахунків. Забезпечення імперативу персональної професійної відповідальності оцінювача за обґрунтування професійного судження та підсумкового висновку про вартість.

Тема 19.3. Підготовка звіту про оцінку та внутрішній контроль якості

Системна організація процесу проведення оцінки та її основні розрахунково-аналітичні етапи. Нормативні вимоги до структури, змісту, доказовості та прозорості звіту про оцінку бізнесу, часткових інтересів у бізнесі, фінансових інструментів та нематеріальних активів. Порядок відображення у звіті змісту завдання на оцінку, ідентифікації об'єкта оцінки й оцінюваних прав, аналізу макроекономічної, галузевої, корпоративної та фінансової інформації, обґрунтування вибору оціночних підходів і методів, розрахункових моделей, узгодження результатів і підсумкового висновку про

вартість. Повне розкриття джерел вихідних даних, загальних і спеціальних припущень, правових обмежень та професійних суджень оцінювача. Формування та систематизація робочого файла оцінювача. Процедури внутрішнього контролю якості, самоперевірка повноти, логічної послідовності, доказової бази та взаємоузгодженості розділів звіту. Систематизація та усунення типових методологічних, інформаційних, розрахункових і редакційних помилок. Нормативні засади проведення рецензування звітів про оцінку.

Тема 19.4. Межі власної професійної компетентності та залучення профільних фахівців

Оцінювання відповідності власного рівня кваліфікації та досвіду умовам завдання на оцінку на етапі його прийняття: аналіз виду, складності й правового режиму об'єкта оцінки, мети оцінки та потреби у залученні спеціальних знань (юридичних, патентних, бухгалтерських, аудиторських, інженерно-технічних чи галузевих). Дії оцінювача у разі виявлення завдань за межами власної компетентності: обґрунтована відмова від прийняття завдання, залучення профільного фахівця, експерта або іншого оцінювача. Порядок формування та затвердження технічного завдання на залучення фахівця. Методологія перевірки, адаптації та інтеграції висновків залученого фахівця у вихідні припущення й розрахункові моделі оцінювача. Чіткий розподіл професійної відповідальності: оцінювач відповідає за підсумковий висновок про вартість об'єкта оцінки, залучений фахівець – за встановлений і підтверджений ним правовий, технічний або фінансовий факт. Обов'язковість розкриття у звіті про оцінку факту, предмета, обсягу та результатів залучення фахівця. Документування прийнятих рішень у робочому файлі оцінювача та безперервний професійний розвиток.

Модуль 20. Наскрізний комплексний навчально-практичний кейс

Тема 20.1. Наскрізний комплексний навчально-практичний кейс: оцінка бізнесу з урахуванням нематеріальних активів

Практичне виконання повного циклу оціночного дослідження змодельованого навчального об'єкта за напрямом 3 у наскрізній постановці: комплексне оцінювання бізнесу з одночасною ідентифікацією та оцінкою його нематеріальних активів, у тому числі майнових прав на об'єкти інтелектуальної власності. Детальний аналіз завдання на оцінку; визначення мети оцінки, бази оцінки, виду вартості, дати оцінки та складу оцінюваних прав; ідентифікація об'єкта та відокремлення ідентифікованих нематеріальних активів від ділової репутації (гудвілу); збір, верифікація та систематизація вихідних даних; аналіз фінансово-економічного стану, галузевого та ринкового середовища; обґрунтування вибору та застосування оціночних підходів і методів як до бізнесу в цілому, так і до його окремих нематеріальних активів; розрахунок і врахування плати за використання задіяних супутніх (контрибутивних) активів та забезпечення недопущення подвійного врахування одного й того самого джерела економічних вигід; побудова розрахункових моделей; проведення аналізу чутливості; процедури узгодження та інтерпретації отриманих індикаторів вартості; підготовка навчального звіту про оцінку та захист прийнятих професійних суджень.

Тема 20.2. Підсумковий залік першого етапу підготовки

Підсумкова перевірка та оцінювання рівня засвоєння навчального матеріалу модулів першого етапу підготовки. Перевірка здатності слухачів кваліфіковано застосовувати

норми законодавства України, вимоги національних та міжнародних стандартів оцінки, фундаментальні принципи, оціночні підходи, класичні й сучасні методи та оціночні процедури до оцінки бізнесу, єдиних (цілісних) майнових комплексів, часткових інтересів у бізнесі, корпоративних прав у вигляді часток у статутному (складеному) капіталі та пакетів акцій, боргових і похідних фінансових інструментів, а також нематеріальних активів і майнових прав на об'єкти інтелектуальної власності. Узагальнення й систематизація результатів навчання.

10. ОРГАНІЗАЦІЯ СТАЖУВАННЯ ЯК ДРУГОГО ЕТАПУ БАЗОВОЇ ПІДГОТОВКИ

Стажування проводиться з метою удосконалення та застосування на практиці знань, здобутих під час першого етапу навчання, а також набуття практичних навичок діяльності з оцінки бізнесу, інтересів у бізнесі, фінансових інструментів та нематеріальних активів, у тому числі прав на об'єкти інтелектуальної власності. Стажування відбувається під наглядом та безпосереднім контролем керівника стажування, який має чинне кваліфікаційне свідоцтво оцінювача за відповідним напрямом, не менш ніж п'ятирічний досвід практичної діяльності, не має дисциплінарних стягнень протягом останніх п'яти років та внесений до Узагальненого переліку оцінювачів-керівників стажування, що оприлюднений на офіційному вебсайті Фонду державного майна України. Керівник стажування не може одночасно проводити стажування у більше ніж трьох оцінювачів-стажистів.

Програма стажування повинна передбачати:

- набуття практичних навичок із застосування національних стандартів оцінки, міжнародно визнаних стандартів оцінки та нормативно-правових актів з оцінки майна;
- практичне застосування методичних підходів, методів і оціночних процедур;
- участь оцінювача-стажиста в оглядах об'єктів оцінки;
- складання не менше трьох навчальних звітів про оцінку майна, об'єктом оцінки яких є різні за видом та складністю активи у межах напряму оцінки;
- навчання щодо дотримання професійної етики оцінювача;
- ведення журналу обліку досвіду, підготовку індивідуального календарного плану та підсумкових матеріалів стажування.

11. МЕТОДИЧНЕ, КАДРОВЕ ТА ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОГРАМИ

Компонент	Вимоги
Кадрове забезпечення	Викладачі, які мають відповідну освіту, професійний досвід у сфері оцінки, права, корпоративних фінансах, ринках капіталу, бухгалтерському обліку і фінансовій звітності, інтелектуальної власності, статистики, цифрових інструментів, залучені практикуючі оцінювачі, рецензенти, експерти ринків.

Методичне забезпечення	Робочі програми модулів, силабуси, презентації, навчальні кейси, шаблони розрахунків, методичні рекомендації для практичних занять, контрольні питання, тестові завдання, критерії оцінювання.
Інформаційне забезпечення	Нормативно-правові акти, стандарти оцінки, фінансова звітність, ресурси ринків капіталу, реєстри об'єктів інтелектуальної власності, бази угод, державні реєстри.
Матеріально-технічне забезпечення	Навчальні аудиторії, комп'ютерна техніка, доступ до мережі Інтернет, програмне забезпечення для роботи з таблицями, презентаціями, відеоконференцзв'язком, аналітичними інструментами.

12. ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ТА ОНОВЛЕННЯ ПРОГРАМИ

Якість реалізації програми забезпечується через відповідність змісту програми законодавству, Загальним вимогам до навчальних програм та професійної підготовки оцінювачів, національним стандартам оцінки, міжнародно визнаним стандартам, актуальній ринковій практиці та потребам професійного середовища.

Механізми забезпечення якості:

- періодичне оновлення модулів з урахуванням змін законодавства, стандартів оцінки, та практики оцінки;
- аналіз результатів поточного і підсумкового контролю;
- зворотний зв'язок від слухачів, викладачів, керівників стажування та професійного середовища;
- перегляд кейсів і практичних завдань з урахуванням типових помилок у звітах про оцінку;
- внутрішній методичний аудит силабусів, тестів, практичних завдань і критеріїв оцінювання;
- дотримання принципів академічної доброчесності, професійної етики та недопущення формального проходження навчання.

13. ЛІТЕРАТУРА, ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ ТА НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ АКТИ

Під час реалізації програми використовуються чинні редакції нормативно-правових актів, національних та міжнародно визнаних стандартів оцінки, офіційні інформаційні ресурси, професійна література, навчально-методичні матеріали, кейси, приклади розрахунків і навчальних звітів, визначені закладом освіти у робочих програмах модулів та силабусах.

13.1. Базові нормативно-правові акти у сфері оцінки майна та професійної оціночної діяльності

1. Закон України «Про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність в Україні».
2. Закон України «Про Фонд державного майна України».
3. Закон України «Про адміністративну процедуру».

4. Закон України «Про електронні документи та електронний документообіг».
5. Закон України «Про електронну ідентифікацію та електронні довірчі послуги».
6. Закон України «Про захист персональних даних».
7. Національний стандарт № 1 «Загальні засади оцінки майна і майнових прав», затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 10.09.2003 № 1440 (зі змінами).
8. Національний стандарт № 2 «Оцінка нерухомого майна», затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 28.10.2004 № 1442.
9. Національний стандарт № 3 «Оцінка цілісних майнових комплексів», затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 29.11.2006 № 1655.
10. Національний стандарт № 4 «Оцінка майнових прав інтелектуальної власності», затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 03.10.2007 № 1185.
11. Методика оцінки майна, затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 10.12.2003 № 1891 (зі змінами).
12. Порядок визнання Фондом державного майна статусу саморегульованої організації оцінювачів, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 13.12.2001 № 1668 (зі змінами).
13. Порядок визначення шкоди та збитків, завданих Україні внаслідок збройної агресії Російської Федерації, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 20.03.2022 № 326 (зі змінами).
14. Наказ Фонду державного майна України від 28.04.2025 № 627 «Про затвердження Кодексу професійної етики оцінювача», зареєстрований у Міністерстві юстиції України 05.06.2025 за № 867/44273.
15. Наказ Фонду державного майна України від 15.10.2025 № 1712 «Про затвердження Положення про Кваліфікаційно-дисциплінарну комісію оцінювачів», зареєстрований у Міністерстві юстиції України 24.10.2025 за № 1545/44951.
16. Наказ Фонду державного майна України від 15.10.2025 № 1713 «Про затвердження Загальних вимог до навчальних програм та професійної підготовки оцінювачів», зареєстрований у Міністерстві юстиції України 18.11.2025 за № 1707/45113.
17. Наказ Фонду державного майна України від 14.03.2002 № 479 «Про затвердження Положення про видачу сертифікатів суб'єктів оціночної діяльності», зареєстрований в Міністерстві юстиції України 28.03.2002 за № 312/6600 (зі змінами).
18. Наказ Фонду державного майна України від 11.06.2025 № 854 «Про затвердження Порядку розгляду питань про відкликання або визнання недійсним сертифіката суб'єкта оціночної діяльності», зареєстрований в Міністерстві юстиції України 25.06.2025 за № 981/44387 (із змінами).
19. Наказ Фонду державного майна України від 10.06.2013 № 796 «Про затвердження Порядку ведення Державного реєстру оцінювачів та суб'єктів оціночної діяльності», зареєстрований в Міністерстві юстиції України 13.06.2013 за № 937/23469.
20. Наказ Фонду державного майна України від 17.05.2018 № 658 «Про затвердження Порядку ведення єдиної бази даних звітів про оцінку», зареєстрований в Міністерстві юстиції України 05.06.2018 за № 677/32129 (зі змінами).
21. Наказ Фонду державного майна України від 31.10.2011 № 1585/1 «Про затвердження Положення про порядок рецензування звітів про оцінку майна та майнових прав рецензентами, що працюють у штаті Фонду державного майна України, його

- регіональних відділень та представництв», зареєстрований в Міністерстві юстиції України 25.11.2011 за № 1351/20089 (зі змінами).
22. Наказ Фонду державного майна України від 26.05.2025 № 765 «Деякі питання у сфері професійної оціночної діяльності», зареєстрований в Міністерстві юстиції України 10.06.2025 за № 896/44302.
 23. Наказ Фонду державного майна України від 26.05.2025 № 766 «Про затвердження форми кваліфікаційного свідоцтва оцінювача», зареєстрований в Міністерстві юстиції України 10.06.2025 за № 892/44298.
 24. Наказ Фонду державного майна України від 12.03.2013 № 293 «Про затвердження Методики оцінки активів суб'єктів природних монополій, суб'єктів господарювання на суміжних ринках у сфері комбінованого виробництва електричної та теплової енергії» (із змінами).
 25. Наказ Міністерства економіки України, Фонду державного майна України від 18.10.2022 № 3904/1223 «Про затвердження Методики визначення шкоди та обсягу збитків, завданих підприємствам, установам та організаціям усіх форм власності внаслідок знищення та пошкодження їх майна у зв'язку із збройною агресією Російської Федерації, а також упущеної вигоди від неможливості чи перешкод у провадженні господарської діяльності», зареєстрований у Міністерстві юстиції України 02.12.2022 № 1522/38858.
 26. Постанова Кабінету Міністрів України від 10.08.1995 № 629 «Про затвердження Методики оцінки об'єктів оренди, Порядку викупу орендарем оборотних матеріальних засобів та Порядку надання в кредит орендареві коштів та цінних паперів» (із змінами).
 27. Наказ Фонду державного майна України від 25.06.2008 № 740 «Про затвердження Методики оцінки майнових прав інтелектуальної власності», зареєстрований у Міністерстві юстиції України 06.08.2008 за № 726/15417.

13.2. Нормативно-правові акти щодо діяльності юридичних осіб, бізнесу та корпоративних прав

1. Цивільний кодекс України.
2. Податковий кодекс України.
3. Закон України «Про особливості регулювання діяльності юридичних осіб окремих організаційно-правових форм у перехідний період та об'єднань юридичних осіб».
4. Закон України «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю».
5. Закон України «Про акціонерні товариства».
6. Закон України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань».
7. Закон України «Про управління об'єктами державної власності».
8. Закон України «Про приватизацію державного і комунального майна».
9. Закон України «Про захист економічної конкуренції».
10. Кодекс України з процедур банкрутства.
11. Закон України «Про заставу».

12. Інші нормативно-правові акти, що регулюють корпоративні права, реорганізацію, припинення, санацію, банкрутство і ліквідацію юридичних осіб, відчуження часток у статутному капіталі та пакетів акцій.

13.3. Нормативне забезпечення бухгалтерського обліку, фінансової звітності та аудиту

1. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні».
2. Закон України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність».
3. Національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку.
4. Міжнародні стандарти фінансової звітності (МСФЗ) та міжнародні стандарти бухгалтерського обліку (МСБО) - контекст фінансової звітності, довідково, на рівні обізнаності.
5. МСФЗ 3 (IFRS 3) «Об'єднання бізнесу», МСФЗ 9 (IFRS 9) «Фінансові інструменти», МСФЗ 13 (IFRS 13) «Оцінка справедливої вартості», МСБО 36 (IAS 36) «Зменшення корисності активів», МСБО 38 (IAS 38) «Нематеріальні активи».
6. Методичні рекомендації та інші нормативні документи Міністерства фінансів України щодо бухгалтерського обліку активів, зобов'язань, власного капіталу, доходів, витрат і фінансових результатів.

13.4. Нормативно-правові акти у сфері фінансових інструментів і ринків капіталу

1. Закон України «Про ринки капіталу та організовані товарні ринки».
2. Закон України «Про депозитарну систему України».
3. Закон України «Про інститути спільного інвестування».
4. Закон України «Про фінансові послуги та фінансові компанії».
5. Закон України «Про банки і банківську діяльність».
6. Закон України «Про акціонерні товариства».
7. Нормативно-правові акти Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку щодо емісії, обігу, обліку, розкриття інформації та визначення вартості цінних паперів й інших фінансових інструментів.
8. Нормативно-правові акти Національного банку України у частині регулювання фінансових інструментів, процентних, валютних, кредитних та інших фінансових ризиків.

13.5. Нормативно-правові акти у сфері нематеріальних активів та інтелектуальної власності

1. Цивільний кодекс України у частині прав інтелектуальної власності.
2. Кримінальний кодекс України у частині захисту прав інтелектуальної власності.
3. Закон України «Про авторське право і суміжні права».
4. Закон України «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі».
5. Закон України «Про охорону прав на промислові зразки».
6. Закон України «Про охорону прав на знаки для товарів і послуг».
7. Закон України «Про правову охорону географічних зазначень».

8. Закон України «Про охорону прав на компонування напівпровідникових виробів».
9. Закон України «Про ефективне управління майновими правами правовласників у сфері авторського права і (або) суміжних прав».
10. Міжнародні договори України у сфері інтелектуальної власності.
11. Нормативно-правові акти, що регулюють державну реєстрацію, використання, передачу, ліцензування, захист та припинення прав на об'єкти інтелектуальної власності.

13.6. Міжнародні та європейські стандарти, професійні стандарти і методичні джерела

1. Міжнародні стандарти оцінки (International Valuation Standards, IVS), International Valuation Standards Council; чинна редакція – IVS, чинні з 31 січня 2025 року.
2. Європейські стандарти оцінки (European Valuation Standards, EVS 2025, 10-те видання, чинні з 01.01.2025), The European Group of Valuers' Associations (TEGoVA).
3. Професійні стандарти оцінки RICS – RICS Valuation – Global Standards (Red Book Global Standards, чинні з 31.01.2025), як довідкове джерело міжнародної професійної практики.
4. Uniform Standards of Professional Appraisal Practice (USPAP), The Appraisal Foundation, чинна редакція, як довідкове джерело міжнародної професійної практики та етичних вимог.
5. Європейські стандарти оцінки бізнесу (European Business Valuation Standards, EVS-BV 2026, 2-ге видання, чинні з 01.07.2026), TEGoVA.
6. Європейські стандарти оцінки нематеріальних активів (European Intangible Asset Valuation Standards, EVS-IA 2026, 1-ше видання, чинні з 01.05.2026), TEGoVA.
7. Стандарт ISO 10668:2010 «Brand valuation — Requirements for monetary brand valuation» (Оцінка бренду – Вимоги до грошової оцінки бренду); чинний, підтверджений системним переглядом у 2023 році.
8. Методичні матеріали, роз'яснення, навчальні кейси, шаблони розрахунків, приклади навчальних звітів, підготовлені закладом освіти, що реалізує програму, з урахуванням вимог Фонду державного майна України.
9. Узагальнена практика рецензування звітів про оцінку, дисциплінарна практика Кваліфікаційно-дисциплінарної комісії оцінювачів, навчальні приклади типових помилок у звітах про оцінку – у разі їх оприлюднення або надання для навчальних цілей у встановленому порядку.

13.7. Офіційні інформаційні ресурси та електронні системи

1. Офіційний вебсайт Верховної Ради України, база даних «Законодавство України».
2. Офіційний вебсайт Фонду державного майна України.
3. Державний реєстр оцінювачів та суб'єктів оціночної діяльності.
4. Єдина база даних звітів про оцінку.
5. Єдиний державний реєстр юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань.

6. Офіційні інформаційні ресурси Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку, у тому числі інформаційні бази даних і система розкриття інформації емітентами цінних паперів.
7. Офіційні інформаційні та статистичні ресурси Національного банку України щодо фінансового сектору, банківських і небанківських фінансових установ, валютного ринку, процентних ставок, цінних паперів та макроекономічних показників.
8. Офіційний вебсайт Українського національного офісу інтелектуальної власності та інновацій та державні реєстри у сфері інтелектуальної власності.
9. Офіційні інформаційні ресурси Міністерства фінансів України, Державної служби статистики України, Державної податкової служби України, Єдиний державний вебпортал відкритих даних та інші державні ресурси, що містять фінансову, статистичну, податкову, корпоративну, галузеву і макроекономічну інформацію.
10. Офіційні електронні ресурси Фонду державного майна України та електронної торгової системи «Прозорро.Продажі» щодо приватизації, продажу єдиних майнових комплексів, пакетів акцій, часток у статутному капіталі та іншого державного і комунального майна.
11. Офіційні вебсайти IVSC, RICS, CFA Institute, IFRS Foundation, American Society of Appraisers та інших міжнародно визнаних професійних організацій у сфері оцінки бізнесу, фінансових інструментів і нематеріальних активів.

13.8. Рекомендована професійна та навчальна література

1. Koller T., Goedhart M., Wessels D. Valuation: Measuring and Managing the Value of Companies, чинне або останнє доступне видання.
2. Damodaran A. Investment Valuation: Tools and Techniques for Determining the Value of Any Asset та інші професійні видання автора з оцінки бізнесу, корпоративних прав і складних об'єктів оцінки, чинні або останні доступні видання.
3. Hitchner J. R. Financial Valuation: Applications and Models, чинне або останнє доступне видання.
4. Pinto J. E., Henry E., Robinson T. R., Stowe J. D. Equity Asset Valuation, CFA Institute, чинне або останнє доступне видання.
5. Reilly R. F., Schweihs R. P. Guide to Intangible Asset Valuation, а також професійні видання з оцінки інтелектуальної власності та інших нематеріальних активів, чинні або останні доступні видання.
6. Полтініна О. П. Управління вартістю підприємства; Полтініна О. П., Добринь С. В. Оцінка вартості бізнесу: методичні рекомендації до практичних завдань та лабораторних робіт.
7. Бутнік-Сіверський О. Б. Методологія оцінки вартості майнових прав інтелектуальної власності та практичні аспекти її застосування.
8. Україномовні навчальні та методичні матеріали з оцінки бізнесу, корпоративних прав, фінансового аналізу, бухгалтерського обліку, корпоративних фінансів, ринків капіталу, фінансових інструментів та інтелектуальної власності, рекомендовані закладом освіти у силабусах відповідних модулів.
9. Навчальні та методичні матеріали IVSC, RICS, CFA Institute, IFRS Foundation, American Society of Appraisers та інших професійних організацій щодо оцінки бізнесу, фінансових інструментів, нематеріальних активів, професійної етики, підготовки звітів та контролю якості оцінки.

10. Професійні публікації, наукові статті, аналітичні огляди, галузеві й макроекономічні матеріали, які містять релевантні, перевірювані та документовані дані для виконання навчальних завдань і комплексних професійних кейсів.
11. Цибульов П. М. Оцінка інтелектуальної власності. - Київ: Інститут інтелектуальної власності і права, 2005. - 184 с.
12. Кухарська О. Б., Подліпська А. А., Чіркін А. Н. Оцінка прав на об'єкти інтелектуальної власності. Метод звільнення від роялті. - Київ: Видавництво «Арт економії», 2015. - 244 с.

МАТРИЦЯ ВІДПОВІДНОСТІ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ, МОДУЛІВ І РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

У матриці використано коди загальних компетентностей (ЗК1–ЗК4), фахових компетентностей (ФК1–ФК12) та результатів навчання (РН1–РН15), визначених у розділах 3 і 4 навчальної програми. Матриця відображає основні змістові зв'язки між модулями першого етапу, компетентностями та результатами навчання; деталізація завдань, методів контролю та практичних робіт визначається у робочих програмах модулів і силабусах.

Модуль / етап програми	Компетентності	Результати навчання
Модуль 01. Загальні питання оцінки	ЗК1, ЗК2, ЗК3, ФК1, ФК11, ФК12	РН1, РН2, РН4, РН11, РН12, РН15
Модуль 02. Об'єкти оцінки за напрямом 3: бізнес, єдині (цілісні) майнові комплекси, інтереси в бізнесі, фінансові інструменти та нематеріальні активи	ЗК1, ЗК3, ФК2, ФК4, ФК10	РН3, РН10
Модуль 03. Правове регулювання бізнесу, корпоративних прав, фінансових інструментів та нематеріальних активів	ЗК1, ЗК3, ФК4, ФК5	РН1, РН3, РН10
Модуль 04. Бухгалтерський облік і фінансова звітність для цілей оцінки	ЗК3, ФК3, ФК10	РН4, РН5
Модуль 05. Фінансовий аналіз підприємства	ЗК3, ЗК4, ФК3, ФК10	РН4, РН5, РН13
Модуль 06. Ідентифікація об'єкта оцінки, дані та вхідні дані для оцінки бізнесу	ЗК3, ЗК4, ФК1, ФК3, ФК4, ФК10	РН2, РН4, РН5, РН6
Модуль 07. Дохідний підхід до оцінки бізнесу	ЗК3, ЗК4, ФК7, ФК11	РН4, РН8, РН13
Модуль 08. Порівняльний підхід до оцінки бізнесу	ЗК3, ЗК4, ФК6, ФК11	РН4, РН7, РН13
Модуль 09. Майновий підхід до оцінки бізнесу	ЗК3, ЗК4, ФК8, ФК10, ФК11	РН4, РН9, РН10, РН13
Модуль 10. Підсумкові питання оцінки бізнесу та підготовка звіту про оцінку	ЗК2, ЗК4, ФК11, ФК12	РН11, РН12, РН14
Модуль 11. Оцінка часткових інтересів у бізнесі та корпоративних прав	ЗК1, ЗК3, ФК4, ФК9, ФК11	РН3, РН10, РН11

Модуль / етап програми	Компетентності	Результати навчання
Модуль 12. Оцінка фінансових інструментів	ЗК3, ЗК4, ФК5, ФК9	РН3, РН4, РН8, РН13
Модуль 13. Нематеріальні активи та права інтелектуальної власності: ідентифікація, дані та вхідні дані	ЗК3, ФК2, ФК3, ФК10	РН3, РН4, РН6
Модуль 14. Правове регулювання нематеріальних активів і прав інтелектуальної власності	ЗК1, ЗК3, ФК4, ФК5	РН1, РН3, РН10
Модуль 15. Дохідний підхід до оцінки нематеріальних активів і прав інтелектуальної власності	ЗК3, ЗК4, ФК7, ФК9	РН4, РН8, РН13
Модуль 16. Порівняльний і витратний підходи до оцінки нематеріальних активів і прав інтелектуальної власності	ЗК3, ЗК4, ФК6, ФК8, ФК9	РН4, РН7, РН9, РН13
Модуль 17. Визначення збитків від порушення прав інтелектуальної власності	ЗК1, ЗК3, ФК1, ФК9, ФК10	РН1, РН4, РН8, РН10
Модуль 18. Узгодження результатів, підсумкові питання оцінки нематеріальних активів і прав інтелектуальної власності та підготовка звіту про оцінку	ЗК2, ЗК3, ФК11	РН11, РН12
Модуль 19. Цифрові інструменти, штучний інтелект та контроль якості в оцінці	ЗК1, ЗК4, ФК11, ФК12	РН1, РН13, РН14, РН15
Модуль 20. Наскрізний комплексний навчально-практичний кейс	ЗК1–ЗК4, ФК1–ФК12	РН1–РН15
II етап. Стажування	ЗК1–ЗК4, ФК1–ФК12	РН1–РН15

**МОДЕЛЬ ІНДИВІДУАЛЬНОГО КАЛЕНДАРНОГО ПЛАНУ СТАЖУВАННЯ
оцінювача-стажиста за напрямом 3 «Оцінка бізнесу, інтересів у бізнесі, фінансових
інструментів та нематеріальних активів, у тому числі прав на об'єкти інтелектуальної
власності»**

1. Загальні положення щодо застосування моделі

Індивідуальний календарний план стажування складається керівником стажування разом з оцінювачем-стажистом на підставі програми стажування, затвердженої закладом освіти, та погоджується із закладом освіти. План є робочим документом, за яким організовується, документується та контролюється другий етап базової кваліфікаційної підготовки.

Стажування проводиться протягом не менше шести місяців в обсязі 450 академічних годин / 15 кредитів ЄКТС та має забезпечити практичне застосування знань, здобутих під час першого етапу навчання, зокрема національних стандартів оцінки, міжнародно визнаних стандартів оцінки, нормативно-правових актів, методичних підходів, методів та оціночних процедур.

План має передбачати участь оцінювача-стажиста в оглядах об'єктів оцінки, складання не менше трьох навчальних звітів про оцінку майна щодо різних за видом (типом) та складністю активів у межах напряму «Оцінка бізнесу, інтересів у бізнесі, фінансових інструментів та нематеріальних активів, у тому числі прав на об'єкти інтелектуальної власності», навчання щодо дотримання професійної етики, ведення Журналу обліку досвіду та підготовку підсумкових матеріалів стажування.

2. Ідентифікаційні дані індивідуального календарного плану

Прізвище, власне ім'я, по батькові оцінювача-стажиста	
Номер та дата посвідчення оцінювача-стажиста	
Заклад освіти, який організовує та контролює стажування	
Суб'єкт оціночної діяльності, у складі якого працює керівник стажування	
Реквізити сертифіката суб'єкта оціночної діяльності	
Керівник (и) стажування	
Реквізити кваліфікаційного свідоцтва оцінювача керівника (ів) стажування	

Період проходження стажування	з «___» _____ 20__ року до «___» _____ 20__ року
Загальний обсяг стажування	450 академічних годин / 15 кредитів ЄКТС
Дата погодження плану закладом освіти	

3. Орієнтовний календарний план стажування

Період	Зміст завдань стажування	Орієнтовний обсяг, год.	Очікуваний результат / доказ виконання	Форма контролю керівника стажування	Контроль закладу освіти
Місяць 1	Ознайомлення з документообігом та архівом суб'єкта оціночної діяльності, внутрішніми процедурами, етичними вимогами і системою контролю якості. Вивчення запитів та умов договорів на оцінку. Практичне формування завдання на оцінку за напрямом 3: ідентифікація об'єкта (бізнес, частка у статутному капіталі, пакет акцій, фінансовий інструмент, нематеріальний актив або майнові права інтелектуальної власності), склад і обсяг оцінюваних прав, замовники та користувачі, мета оцінки, вид вартості та відповідна база оцінки, дата оцінки, обсяг робіт (Score of Work). Опрацювання Кодексу професійної етики оцінювача. Затвердження плану-графіка підготовки не менше трьох навчальних звітів.	30	Запис у Журналі обліку досвіду; перелік опрацьованих внутрішніх документів; погоджений перелік завдань та затверджений план-графік.	Співбесіда; перевірка записів; визначення індивідуальних завдань і меж участі стажиста.	Подання Журналу обліку досвіду за місяць не пізніше останнього робочого дня місяця.

Місяць 1–2	Участь в оглядах об'єктів оцінки та ознайомчих процедурах у супроводі керівника стажування: огляд майна у складі єдиного (цілісного) майнового комплексу, ознайомлення з виробничим процесом, інтерв'ювання керівництва та власників. Практична ідентифікація об'єкта оцінки за установчими документами, даними Єдиного державного реєстру, реєстру власників іменних цінних паперів, реєстрів об'єктів інтелектуальної власності та охоронних документів. Аналіз структури власності, акціонерних угод, обмежень обігу корпоративних прав, обтяжень і застав. Верифікація матеріалів залучених фахівців (аудиторів, патентних повірених, галузевих експертів).	60	Нотатки/матеріали огляду; фото- або інші матеріали фіксації; опис об'єкта; перелік виявлених невідповідностей між документами і фактичним станом.	Супроводження під час оглядів до моменту визнання стажиста компетентним для самостійного проведення оглядів; перевірка матеріалів огляду.	Щомісячна перевірка Журналу обліку досвіду та наявності записів щодо оглядів.
Місяць 2–3	Збір, верифікація та систематизація вихідних даних для комплектування та ведення робочих файлів оцінювача. Опрацювання фінансової звітності за три-п'ять періодів, її нормалізація: вилучення разових і нетипових статей, коригування на неопераційні та надлишкові активи, звірка з обліковою політикою. Аналіз макроекономічних, галузевих і ринкових факторів. Формування вибірки компаній-аналогів і порівнянних угод, добір ставок роялті. Оцінка якості, достатності та придатності даних; ієрархія порівнянних доказів. Обґрунтування припущень і спеціальних припущень.	70	Формування робочих файлів; аналітичні таблиці джерел даних; опис перевірки вхідних даних за критеріями якості;	Перевірка повноти джерел, достатності інформації, коректності припущень і спеціальних припущень.	Подання Журналу обліку досвіду; за потреби – проміжна консультація закладу освіти.

Місяць 3–4	Практичне застосування підходів, методів і моделей оцінки з обґрунтуванням застосування або незастосування кожного підходу. Дохідний підхід: побудова прогнозу грошових потоків на власний та інвестований капітал, визначення прогнозного періоду і термінальної вартості, розрахунок ставки дисконту (модель оцінки капітальних активів, кумулятивна побудова, середньозважена вартість капіталу), сценарний аналіз і аналіз чутливості; для нематеріальних активів - методи надлишкових доходів, звільнення від роялті, переваги у прибутку. Порівняльний (ринковий) підхід: добір компаній-аналогів і порівнянних угод, розрахунок і коригування мультиплікаторів, методи ринку капіталу, ринкових угод і галузевих співвідношень. Майновий підхід: метод накопичення активів, оцінка активів і зобов'язань, поточна вартість імовірного результату ліквідації, вартість відтворення або заміщення нематеріальних активів. Підсумкові коригування на рівень контролю та ліквідності.	120	Розрахункові вартісні моделі; таблиці коригувань; розрахунки в межах підходів; пояснення вибору підходів і методів.	Перевірка розрахунків, логіки вибору підходів і методів, відповідності стандартам та нормативно-правовим актам.	Перевірка наявності записів у Журналі обліку досвіду та проміжних результатів.
Місяць 4–5	Практичне складання не менше трьох навчальних звітів про оцінку різних за видом і складністю об'єктів напряму 3 (наприклад: бізнес або єдиний (цілісний) майновий комплекс; частковий інтерес у бізнесі чи фінансовий інструмент; нематеріальний актив або майнові права інтелектуальної власності). Забезпечення повноти реквізитів звіту: підстава	120	Не менше трьох навчальних звітів; зауваження керівника стажування; проекти доопрацьованих звітів про оцінку.	Приймання, перевірка, надання зауважень; засвідчення відповідності навчальних звітів вимогам стандартів і нормативно-правових актів шляхом підписання.	Облік факту підготовки навчальних звітів; перевірка відповідності типів об'єктів вимозі щодо різності виду та складності.

	проведення оцінки, замовник, оцінювач, об'єкт і склад прав, мета та користувачі, вид вартості та база оцінки, валюта і дати, джерела інформації, висновки залучених фахівців, припущення і спеціальні припущення, обмеження, застосовані підходи і методи, аналіз надійності результату, розкриття суттєвої невизначеності, заява про відповідність стандартам, додатки. Рецензування звітів керівником і доопрацювання зауважень.				
Місяць 5–6	Фінальне узгодження результатів різних підходів і формування висновку про вартість. Систематизація робочих файлів оцінювача, зокрема фінансових моделей у електронних таблицях, та їх архівне зберігання. Доопрацювання навчальних звітів. Аналіз етичних ризиків, конфлікту інтересів і стороннього впливу на висновок. Остаточне заповнення Журналу обліку досвіду.	30	Доопрацьовані навчальні звіти про оцінку; завершені та заархівовані робочі файли оцінювача; заповнений Журнал обліку досвіду; підсумковий пакет стажиста.	Підсумкова перевірка навчальних звітів, Журналу обліку досвіду, дотримання професійної етики та якості виконаних завдань.	Приймання Журналу обліку досвіду, навчальних звітів та підсумкових матеріалів.
Завершення стажування	Письмовий підсумок результатів стажування керівником. Складання і підписання відгуку, що містить період стажування, перелік навчальних звітів і проведених оглядів, перелік виконаних обов'язків і завдань, відомості про відповідність професійним етичним принципам, відомості про особисті та професійні якості стажиста, висновки з пропозиціями, оцінкою та/або зауваженнями. Формування підсумкового пакета документів.	20	Письмовий відгук керівника стажування у двох примірниках (паперовому та електронному з ЕЦП); фінальний пакет документів.	Складання і підписання відгуку; висновок з оцінкою та/або зауваженнями.	Долучення примірника відгуку і підсумкових матеріалів до особової справи оцінювача-стажиста.

Примітка. Розподіл годин у календарному плані є модельним і може деталізуватися закладом освіти, керівником стажування та оцінювачем-стажистом з урахуванням фактичних

завдань, типів об'єктів, наявності кількох керівників стажування та графіка проходження стажування. Загальний обсяг стажування не може бути меншим за 450 академічних годин, а строк стажування – меншим за шість місяців.

4. Мінімальні вимоги до Журналу обліку досвіду оцінювача-стажиста

Керівник стажування та оцінювач-стажист спільно ведуть Журнал обліку досвіду. Заповнений Журнал обліку досвіду подається оцінювачем-стажистом до закладу освіти щомісяця, не пізніше ніж в останній робочий день місяця.

№	Період / дата виконання	Вид майна, що підлягає оцінці	Адреса об'єкта оцінки	Дата оцінки	Дата складання навчального звіту	Опис робіт, виконаних стажистом	Обсяг перевірки і контролю керівника	Кількість годин

5. Облік навчальних звітів та оглядів об'єктів оцінки

№	Навчальний звіт / об'єкт	Вид (тип) активу	Складність об'єкта	Дата огляду	Дата оцінки	Дата складання навчального звіту	Підпис керівника стажування / зауваження
1	Навчальний звіт № 1						
2	Навчальний звіт № 2						
3	Навчальний звіт № 3						

За потреби кількість навчальних звітів може бути більшою за три. Навчальні звіти мають охоплювати різні за видом (типом) та складністю активи у межах напряму оцінки бізнесу, інтересів у бізнесі, фінансових інструментів та нематеріальних активів, у тому числі прав на об'єкти інтелектуальної власності.

6. Вимоги до письмового відгуку керівника стажування

Після завершення стажування відповідно до програми стажування та індивідуального календарного плану керівник стажування надає оцінювачу-стажисту письмовий відгук. Відгук має містити:

- період проходження стажування;

- перелік навчальних звітів про оцінку майна, які склав оцінювач-стажист;
- перелік проведених оглядів об'єктів оцінки за участі оцінювача-стажиста;
- перелік обов'язків та інших завдань, виконаних оцінювачем-стажистом згідно з програмою стажування та індивідуальним календарним планом;
- відомості про відповідність оцінювача-стажиста професійним етичним принципам і правилам поведінки оцінювача;
- інші відомості щодо особистих якостей, зокрема працездатності, здатності до навчання, прагнення до підвищення професійного рівня, почуття відповідальності, комунікативних навичок та лідерських якостей;
- висновки з пропозиціями, оцінкою та/або зауваженнями за необхідності.

Відгук складається та підписується у двох примірниках: один примірник надається оцінювачу-стажисту, другий передається закладу освіти для долучення до особової справи. Примірник відгуку, який надається оцінювачу-стажисту, складається в електронній формі відповідно до вимог законодавства про електронні документи та електронний документообіг.

7. Підписи сторін

Сторона	Підпис	Дата
Оцінювач-стажист		
Керівник стажування		
Уповноважена особа закладу освіти / погодження		